

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра «Фінанси, облік та аудит»

**ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ, ОПОДАТКУВАННЯ ФОП В УКРАЇНІ НА
ПРИКЛАДІ ПРАЦЮЮЧИХ ПІДПРИЄМЦІВ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКУ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ.111.01.04 ПЗ

Виконав:

студент групи: 211-ОАО-Д24

спеціальності 071 «Облік, аудит та
оподаткування»

(роботу виконано самостійно, відповідно
до принципів академічної доброчесності)

Васильєва О.А.

Керівник: доцент, канд. екон. наук

Орлова В.М.

Рецензент: професор, д-р екон. наук

Каличева Н.Є

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра фінанси, облік і аудит

Освітній рівень: магістр

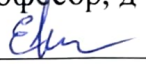
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік, аудит та оподаткування»:

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри,

професор, д-р екон. наук

 О. Г. Кірдіна

«30» вересня 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Васильєвій Олені Анатоліївні

1 Тема «Особливості діяльності, оподаткування ФОП в Україні на прикладі працюючих підприємців та шляхи удосконалення обліку, глобалізація в сучасних умовах», керівник Орлова Вікторія Миколаївна, канд. екон. наук, доцент
затверджені розпорядженням по економічному факультету від «27» лютого 2025 року №61/25

2 Строк подання студентом закінченої роботи «10»січня 2026 року.

3 Вихідні дані до роботи: Податкова звітність за 2024; первинні документи, облікові реєстри (книги обліку доходів); інформація щодо діяльності ФОП в Польщі

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Теоретичні основи обліку та організації форми господарської діяльності, огляд діяльності ФОП, аналіз основних показників діяльності ФОП, облік, оподаткування, та методологічні засади розрахунків доходів ФОП, контроль та аудит у ФОП, шляхи вдосконалення організації обліку для ФОП на прикладі Польської моделі та диференціюванню ставок.

5. Аналіз фінансової діяльності за 2024 рік; Порівняння різних систем оподаткування для ФОП

6. Дата видачі завдання «30» вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Стан виконання етапів	Примітка
Вибір теми та її затвердження	30.09.25	
Підбір літератури та статистичних матеріалів	06.10.25	
Консультація з керівником щодо організації роботи	13.10.25	
Написання першого розділу роботи	27.10.25	
Написання другого розділу роботи	03.11.25	
Написання третього розділу роботи	24.11.25	
Аналітична обробка інформації та написання четвертого розділу роботи	02.12.25	
Здача роботи керівнику для перевірки	10.12.25	
Внесення уточнень та змін	20.12.25	
Обробка матеріалу для написання аналітичних розрахунків	25.12.25	
Підготовки доповіді та роздаткового матеріалу на захист	10.01.26	

Студент

Керівник роботи

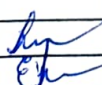

Васильєва О.А.

Орлова В.М.

Зміст

Вступ	5
1 Теоретичні основи обліку та організації форми господарської діяльності в Україні	9
1.1 ФОП як найпростіша форма господарської діяльності. Роль ФОП для залізничного транспорту	9
1.2 Огляд діяльності ФОП	14
1.3 Аналіз основних показників діяльності ФОП	20
2 Облік, оподаткування, та методологічні засади розрахунків доходів ФОП	27
2.1 Первинний облік та узагальнення даних про доходи у ФОП	27
2.2 Оподаткування доходів ФОП, звітність	42
2.3 Заповнення звітності ФОП на різних системах оподаткування	46
3. Контроль та аудит у ФОП	52
3.1 Перевірка діяльності ФОП замість класичного аудиту	52
3.2 Контроль та перевірки ФОП	55
4. Шляхи вдосконалення організації обліку ФОП на прикладі Польської моделі та диференціювання ставок	60
4.1 Огляд польської моделі оподаткування ФОП	60
4.2 ФОП в Польщі і в Україні: основні відмінності	61
4.3 Системи оподаткування в Польщі	62
4.4 Пропозиції щодо запровадження двогрупової системи оподаткування	67
Висновки	69
Список використаних джерел	75
Додатки	

					МРЕ 300.02.02			
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Особливості діяльності, оподаткування ФОП в Україні на прикладі працюючих підприємств та шляхи удосконалення обліку, глобалізація в сучасних умовах	Літ.	Арк.	Аркушів
Розроб.		Васильєва О.А.					4	77
Перевір.		Орлова В.М.						
Реценз.								
Н. Контр.		Тройнікова О.М.						
Затверд.		Кірдіна О.Г.						
					УкрДУЗТ			

Вступ

Фізичні особи-підприємці виступають ключовим ресурсом для забезпечення функціонування залізничного транспорту, який вирізняється складною структурою, специфічними технологіями та високим рівнем фондомісткості. Ефективність використання таких підприємців безпосередньо впливає на продуктивність, безпеку перевезень, рівень фінансової стабільності та здатність залізничного транспорту до модернізації та розвитку. В сучасних умовах економічного та технологічного розвитку України, зокрема зростання обсягів капітальних вкладень, інтенсифікації перевезень та модернізації рухомого складу й колійної інфраструктури, питання точного та своєчасного обслуговування набуває особливої актуальності.

В сучасних умовах розвитку економіки України підприємницька діяльність фізичних осіб-підприємців (ФОП) відіграє важливу роль у формуванні валового внутрішнього продукту, забезпеченні зайнятості населення та наповненні державного й місцевих бюджетів. ФОП є однією з найпоширеніших організаційно-правових форм господарювання, що зумовлено відносною простотою реєстрації, гнучкістю ведення бізнесу та спрощеними підходами до обліку й оподаткування.

Водночас процеси глобалізації, цифровізації економіки та інтеграції України у світовий економічний простір суттєво впливають на умови функціонування малого бізнесу. Підприємці стикаються з новими викликами, зокрема необхідністю адаптації до змін податкового законодавства, впровадження електронних форм обліку та звітності, а також підвищення вимог до прозорості фінансово-господарської діяльності. Це зумовлює потребу в удосконаленні системи бухгалтерського обліку та оподаткування ФОП з урахуванням сучасних глобалізаційних тенденцій.

Актуальність теми дипломної роботи полягає в необхідності комплексного дослідження особливостей діяльності та оподаткування фізичних осіб-підприємців на прикладі реально працюючих суб'єктів господарювання, а також у пошуку ефективних шляхів удосконалення облікових процесів в умовах глобалізації.

Практична значущість дослідження обумовлена можливістю використання отриманих висновків і рекомендацій у діяльності ФОП з метою оптимізації обліку, зниження податкових ризиків та підвищення конкурентоспроможності бізнесу.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей діяльності та оподаткування фізичних осіб-підприємців в Україні на прикладі працюючих підприємців, а також розробка пропозицій щодо удосконалення системи обліку в сучасних умовах глобалізації.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- вивчити нормативно-правову базу та національні стандарти для ведення обліку у ФОП
- дослідити основні показники діяльності
- дослідити організацію обліку на різних системах оподаткування ФОП, які надають послуги для залізничного транспорту
- виявити особливості заповнення декларацій ФОП на різних системах оподаткування
- проаналізувати ефективність проведення аудиту та перевірок для ФОП
- розробити пропозиції щодо удосконалення обліку та діяльності ФОП в умовах глобалізації ринків

Об'єктом дослідження є процес обліку у підприємця ФОП, який надавав послуги програмування для компанії, яка розробляла програмне забезпечення для залізничного транспорту.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти обліку ФОП на різних системах оподаткування

В процесі дослідження були використані наступні методи: загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: фінансовий аналіз, порівняльний та коефіцієнтний аналіз, метод систематизації та узагальнення даних, аналітичні та статистичні методи. У роботі приведений ряд прикладів обліку у ФОП, що відображають основні господарські операції.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання АТ «Укрзалізниця» для удосконалення співпраці з ФОП в Україні, до

залучення ФОП в більшу співпрацю з дорогами для прискорення вирішення нагальних питань в воєнних умовах.

Основною інформаційною базою дослідження стали теоретичні висновки і узагальнення українських та зарубіжних вчених, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі. Для написання роботи використовувались податкова, статистична звітність, а також первинні документи, облікові реєстри, необхідні для ведення обліку ФОП.

При вивченні проблеми та написанні роботи була використана інформація, у тому числі текст, визначення певних характеристик, які містяться у перелічених джерелах [1 - 73], наведених у списку використаних джерел, а також інформація, отримана в результаті консультування з керівником роботи, науковими, науково-педагогічними працівниками та іншими особами, яка є неопублікованими авторськими напрацюваннями (найсучасніша інформація дослідницького, інноваційного характеру), дозволеними для використання автору цієї роботи виключно при виконанні тільки цієї кваліфікаційної роботи .

У першому розділі розглянуто роль ФОП для залізничного транспорту

У другому розділі досліджено практичні аспекти обліку та оподаткування доходів ФОП

У третьому розділі проведено аналіз процесу контролю та аудиту. ФОП

У четвертому розділі розглянуто шляхи вдосконалення організації обліку та диференціюванню ставок

Апробація результатів. За підсумками дослідження підготовлено та опубліковано наукову статтю за темою «Облікова політика залізничного транспорту : методичні підходи до обліку та оцінки активів» в науковому журналі «Вісник економіки транспорту і промисловості». Випуск 92 за 2025 рік.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Текст магістерської роботи викладений на 73 аркушах пояснювальної записки формату А4, 20 таблиць, 18 рисунків. Список використаної літератури включає 27 найменувань.

1. Теоретичні основи обліку та організації форми господарської діяльності в Україні.

1.1 ФОП як найпростіша форма господарської діяльності. Роль ФОП для залізничного транспорту

Підприємництво — самостійна та систематична господарська діяльність, яку здійснюють з метою одержання прибутку. ФОП — це фізична особа-підприємець, зареєстрована у визначеному законом порядку як підприємець, та така, що здійснює підприємницьку діяльність з метою одержання доходів. Простішими словами, ФОП – це одна з форм організації бізнесу, яка має ряд своїх плюсів та мінусів. ФОПом може зареєструватись особа, яка досягла 18-річного віку, або з 16 років за умови надання згоди на це батьків, піклувальника або органу опіки та піклування. Фізична особа-підприємець підійде для реалізації своєї бізнес ідеї: онлайн школа, ІТ-компанія, магазин, клініка, студія краси, майстерня тощо. Проте, в першу чергу на ФОП треба дивитися як на процес та спосіб отримання коштів від клієнта до продавця (бізнесмена). Зареєструвати ФОП - далеко не означає відкрити бізнес, оскільки звичайно бізнес це складний процес з доставки товарів/послуг, наявності засобів виробництва, працівників, маркетинг, комунікація з клієнтами, контакти з державними та правоохоронними органами.

ФОП відіграють важливу, але допоміжну роль у сфері залізничного транспорту, особливо в Україні, де велика частина послуг передається на аутсорсинг. Їхня роль не в управлінні перевезеннями, а в забезпеченні безперебійної роботи та сервісу.

Основні ролі ФОП у залізничному транспорті:

1. Обслуговування та ремонт:

- ремонт рухомого складу (вагони, окремі вузли);
- обслуговування інфраструктури (колії, стрілки, сигналізація, мікропроцесорні системи);
- електромонтажні та зварювальні роботи.

2. Логістичні та транспортні послуги

- автомобільні перевезення «останньої милі»;
- експедиторські послуги;
- організація мультимодальних перевезень (залізниця + авто).

3. Постачання товарів і матеріалів

- запчастини, інструменти;
- паливо, мастильні матеріали;
- спецодяг, засоби безпеки.

4. Сервіс для пасажирів

- торгівля на вокзалах і в поїздах;
- кейтеринг, клінінг;
- дрібні побутові послуги.

5. IT та консалтинг

- розробка і підтримка програмного забезпечення;
- автоматизація обліку, квиткових систем;
- технічний та фінансовий консалтинг.

6. Кадрові та спеціалізовані послуги

- охорона об'єктів;
- навчання персоналу;
- медичні огляди, сертифікація.

Чому залізниці вигідно працювати з ФОП

- гнучкість і швидке залучення спеціалістів;
- зменшення витрат;
- можливість закривати вузькі спеціалізовані потреби;
- розвиток конкуренції серед підрядників.

Обмеження

ФОП не можуть:

- керувати рухом поїздів;
- бути перевізниками на магістральній залізниці;
- виконувати функції, пов'язані з державною безпекою руху.

ФОП — це ключові партнери залізничної галузі, які забезпечують технічну, сервісну та логістичну підтримку, підвищуючи ефективність роботи основного перевізника АТ «Укрзалізниця».

Переваги ФОП. Фізична особа-підприємець – це проста організаційна форма ведення підприємницької діяльності. Тобто, це найпростіше, що можна відкрити, щоб почати вести свій бізнес. ФОП мають можливість застосовувати спрощену систему оподаткування, що зменшує податкове навантаження та спрощує ведення бухгалтерського й податкового обліку. Тому ФОП можете самостійно навчитися вести бухгалтерію, бо це легко; не обов'язково відкривати банківський рахунок; можливість розпоряджатися отриманою готівкою внаслідок діяльності; легко та швидко можна ліквідуватися; невеликі податки. ФОП підходить для великої кількості видів діяльності для середнього/малого бізнесу, може легко масштабуватися. Ключова різниця між ТОВ (Товариством з обмеженою відповідальністю) та ФОП (фізичною особою-підприємцем) - це П(С)БО (Положення (стандарти) бухгалтерського обліку). ФОП не веде бухгалтерський облік, а лише рахує доходи. І якщо максимально спростити, то у ФОП, коли він має товар і ставить на нього 20% націнку - це його особисте рішення, яке просто прийнято і нічого не треба робити додатково. Якщо б це було ТОВ, то у П(С)БО є окремий розділ “Дохід”, який визначає як цей дохід зафіксувати, документально закріпити, коли він може бути, а коли не може бути та інші тонкощі. Тобто, спочатку необхідно прийняти товари, профільтрував через П(С)БО і тільки тоді реалізувати. Це фундаментальна різниця. Грубо кажучи, це якраз і називається словом “поставити на баланс”, тобто провести отримання товару, послуги чи будь-якої іншої речі через правила П(С)БО, а у ФОП цього взагалі немає, що суттєво спрощує роботу. При чому, ФОП ні на загальній, ні на спрощеній системі не підпорядковується П(С)БО, тоді як ТОВ підпорядковується П(С)БО і на спрощеній, і на загальній системі оподаткування. Також ФОП оперативно приймають управлінські рішення, швидко адаптуються до змін ринкової кон'юнктури та попиту на послуги. Відсутність складної організаційної структури та мінімальні адміністративні витрати роблять діяльність ФОП економічно ефективною, особливо

у сфері малого бізнесу. ФОП часто залучаються до виконання окремих робіт або надання послуг на договірній основі, що є вигідним для обох сторін, зокрема у транспортній та логістичній галузях. Діяльність ФОП стимулює самозайнятість, створення робочих місць і формування конкурентного середовища в економіці.

Недоліки ФОП. Простота ФОПа тягне за собою і деякі «мінуси». Найбільш очевидний – це відповідальність усім своїм майном. В основному відповідальність усім своїм майном настає у зв'язку з наявністю податкового боргу, тобто це або несплата податку, або ж помилки у простій бухгалтерії ФОП. Іншим недоліком ФОП є неможливість обрати найменування своєї компанії, хоча це компенсується реєстрацією торгової марки. Наприклад, навіть в договорах чи документах можна прописувати: «Торгова марка «АБВ», що діє на основі ФОП Франко І. Я.» Ще одним недоліком є те, що існує перелік діяльності, якими ФОП не може займатися. До прикладу, відкриття страхової компанії чи банку. Що дійсно потрібно для бізнесу – це можливість партнерства, або ж залучення інвестицій та передачу частки в бізнесі. ФОП, на жаль, не може залучити інвестиції, для цього потрібно реєструвати юридичну особу. Хоча, на практиці, часто пробують це теж організувати шляхом перепису на іншу особу частки майна, на основі якого працює ФОП, або надання коштів в кредит/борг. Великі компанії та державні підприємства часто віддають перевагу юридичним особам через більшу фінансову відповідальність, репутаційну надійність і можливість виконання масштабних контрактів. ФОП не можуть здійснювати окремі види діяльності або мають додаткові ліцензійні вимоги, зокрема у сферах, пов'язаних із безпекою, транспортною інфраструктурою та стратегічними об'єктами. ФОП часто самотійно виконує функції управління, бухгалтерського обліку та контролю, що знижує ефективність і підвищує ризик помилок.

В Україні існують основні 2 системи оподаткування, які можуть обрати саме ФОПи: загальна та спрощена. При роботі на загальній системі оподаткування податки нараховуються з урахуванням прибутку, який розраховується як дохід підприємця за мінусом витрат, понесених для отримання цих доходів. У цьому і є суть загальної системи оподаткування, що оподатковується лише чистий дохід. Основний дохід - це виторг від реалізації. Витрати - це витрати понесені при отриманні прибутку.

Витрати повинні бути: документально оформлені, належати до господарської діяльності, оплачені. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку з одночасним введенням спрощеного обліку та звітності. Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

- ФОП I-ї група - підприємці, що не мають право використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року;

- ФОП II-ї група - фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. ФОП на цій групі може продавати товари будь-кому, без жодних обмежень. Послуги може надавати лише громадянам, або іншим ФОП чи юридичним особам, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, але не на загальній.

- ФОП III-ї група - можуть мати не обмежену кількість найманих працівників, протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року;

- ФОП IV-ї група - сільськогосподарські товаровиробники:

1. Юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.
2. Фізичні особи-підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства (здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж; провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси; не використовують працю найманих осіб; членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї; площа угідь або водного фонду не менше 2 гектарів, але не більше 20 гектарів. Також держава ввела окрему систему оподаткування для ІТ-фахівців, яку називає «Дія.Сіті», проте її можуть обрати виключно юридичні особи, ФОПам вона не доступна.

1.2 Огляд діяльності ФОП

Фізичні особи-підприємці (ФОП) займають важливе місце у структурі малого та середнього бізнесу України, виступаючи гнучкою формою організації підприємницької діяльності в умовах трансформаційної економіки та глобалізаційних процесів. Їх функціонування сприяє розвитку конкуренції, формуванню підприємницького середовища, створенню нових робочих місць та зростанню доходів бюджету.

Правові засади здійснення діяльності фізичних осіб-підприємців визначені Цивільним кодексом України, Податковим кодексом України, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», а також іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до законодавства, ФОП має право самостійно обирати види господарської діяльності, систему оподаткування, форму розрахунків та організацію обліку. Діяльність ФОП

характеризується відсутністю статусу юридичної особи, що зумовлює спрощений порядок реєстрації та ліквідації бізнесу, мінімальні адміністративні витрати та високий рівень мобільності підприємницьких рішень. Водночас фізична особа–підприємець несе повну майнову відповідальність за результати своєї діяльності, що підвищує рівень фінансових ризиків.

Сфера діяльності ФОП є надзвичайно різноманітною. Найбільш поширеними видами економічної діяльності є роздрібна та оптова торгівля, надання побутових і професійних послуг, транспортні перевезення, будівництво, сільське господарство, а також інформаційні технології та фріланс. Вибір видів діяльності здійснюється згідно з Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД), що має суттєве значення для податкового регулювання та статистичного обліку.

В умовах цифрової трансформації транспортної галузі, зокрема залізничного транспорту, зростає потреба у впровадженні сучасних інформаційних систем, програмного забезпечення для управління перевізними процесами, обліку, логістики, безпеки руху та обслуговування пасажирів. У зв'язку з цим суб'єкти господарювання залізничної галузі все частіше залучають до співпраці фізичних осіб–підприємців, які здійснюють діяльність у формі ІТ-фрілансу.

ФОП-фрілансери у сфері розробки програмного забезпечення є ефективною альтернативою штатним працівникам, оскільки дозволяють підприємствам залізничного транспорту оптимізувати витрати на оплату праці, соціальні внески та утримання персоналу. Така форма співпраці забезпечує гнучкість у реалізації ІТ-проектів, можливість залучення вузькопрофільних спеціалістів та скорочення строків розробки програмних продуктів.

Основними напрямками діяльності ФОП-фрілансерів на залізничному транспорті є:

- розробка та супровід автоматизованих систем управління перевезеннями;
- створення програмного забезпечення для обліку рухомого складу та інфраструктури;
- розробка інформаційних систем для планування графіків руху поїздів;
- впровадження цифрових сервісів для пасажирів (електронні квитки, мобільні додатки);

- кібербезпека та підтримка корпоративних ІТ-платформ.

Співпраця з ФОП-фрілансерами у залізничній галузі, як правило, здійснюється на підставі цивільно-правових договорів або договорів про надання послуг. Такий підхід дозволяє чітко регламентувати обсяг робіт, строки виконання та відповідальність сторін, що є особливо важливим для стратегічно важливої галузі транспорту.

Разом з тим, використання ФОП-фрілансерів у розробці програмного забезпечення потребує дотримання вимог податкового та трудового законодавства з метою уникнення ризиків перекваліфікації цивільно-правових відносин у трудові. Особливу увагу слід приділяти самостійності виконавця, відсутності ознак підпорядкованості та правильному документальному оформленню виконаних робіт. В умовах глобалізації та інтеграції залізничного транспорту України у міжнародні транспортні коридори роль ФОП-фрілансерів у сфері ІТ постійно зростає. Вони забезпечують швидку адаптацію програмних рішень до міжнародних стандартів, сприяють впровадженню інновацій та підвищенню конкурентоспроможності залізничних підприємств.

Таким чином, залучення фізичних осіб—підприємців фрілансерів до розробки програмного забезпечення є перспективним напрямом розвитку діяльності ФОП у галузі залізничного транспорту та потребує подальшого вдосконалення механізмів обліку, оподаткування та правового регулювання.

Важливу роль у забезпеченні належного рівня сервісу та комфорту пасажирів залізничного транспорту відіграють фізичні особи—підприємці, які здійснюють торговельну та допоміжну діяльність на території залізничних вокзалів. Така діяльність спрямована на задоволення повсякденних потреб пасажирів під час очікування поїздів, пересадок та перебування у вокзальних комплексах. ФОП, що працюють на вокзалах, здійснюють роздрібну торгівлю продовольчими та непродовольчими товарами, зокрема продуктами харчування, напоями, пресою, дорожніми аксесуарами, засобами особистої гігієни, а також надають послуги громадського харчування, зберігання багажу, копіювальних послуг, заряджання

електронних пристроїв та інших сервісних послуг. Наявність таких підприємців суттєво підвищує рівень комфорту та зручності для пасажирів.

Діяльність ФОП на вокзалах, як правило, здійснюється на підставі договорів оренди торговельних площ або договорів на надання послуг, укладених з адміністрацією вокзалу чи підприємствами залізничного транспорту. Це дозволяє забезпечити належний контроль за якістю товарів і послуг, дотримання санітарних норм, правил торгівлі та вимог безпеки.

З економічної точки зору залучення ФОП до торговельної та сервісної діяльності на вокзалах є доцільним як для залізничних підприємств, так і для самих підприємців. Для залізничної інфраструктури це забезпечує додаткові доходи від оренди площ, зменшення витрат на утримання власних торговельних підрозділів та підвищення привабливості вокзалів. Для ФОП — це можливість ведення бізнесу у місцях з високим пасажиропотоком та стабільним попитом на товари і послуги.

В умовах сучасних вимог до якості транспортного обслуговування діяльність таких ФОП набуває особливого значення. Комфортне вокзальне середовище, що включає доступ до харчування, інформаційних та побутових послуг, формує позитивний імідж залізничного транспорту та впливає на рівень задоволеності пасажирів. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності залізничних перевезень у порівнянні з іншими видами транспорту.

Разом з тим, діяльність ФОП у сфері вокзальної торгівлі потребує належної організації обліку, дотримання податкового законодавства та контролю за готівковими й безготівковими розрахунками, зокрема із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій. Впровадження сучасних цифрових платіжних інструментів сприяє підвищенню прозорості діяльності таких підприємців та якості обслуговування пасажирів.

Таким чином, фізичні особи–підприємці, які здійснюють торговельну та сервісну діяльність на залізничних вокзалах, є важливим елементом інфраструктури пасажирського обслуговування. Їх функціонування сприяє створенню комфортного середовища для пасажирів, розвитку малого підприємництва та підвищенню ефективності діяльності підприємств залізничного транспорту.

Функціонування залізничного транспорту неможливе без безперебійного забезпечення підприємств галузі запасними частинами, матеріалами та технічними ресурсами, необхідними для експлуатації, ремонту та обслуговування рухомого складу і об'єктів інфраструктури. У цьому процесі важливу роль відіграють фізичні особи–підприємці, які здійснюють діяльність у сфері постачання запасних частин і розхідних матеріалів для потреб залізниці.

ФОП–постачальники забезпечують поставки широкого асортименту продукції, зокрема запасних частин до локомотивів і вагонів, елементів гальмівних систем, підшипників, електротехнічних компонентів, кабельно-провідникової продукції, мастильних матеріалів, інструментів, засобів індивідуального захисту, а також інших розхідних матеріалів, що використовуються у виробничих процесах залізничного транспорту.

Співпраця залізничних підприємств з ФОП у сфері матеріально-технічного забезпечення здійснюється, як правило, на договірних засадах, у тому числі в межах процедур публічних закупівель. Участь ФОП у таких процесах сприяє розвитку конкуренції, диверсифікації постачальників та підвищенню оперативності постачання, що є особливо важливим в умовах обмежених строків ремонту та експлуатації рухомого складу.

Економічною перевагою залучення ФОП до постачання запасних частин і матеріалів є можливість швидкого реагування на потреби залізничних підрозділів, гнучкість цінової політики та зниження логістичних витрат. Для малих підприємців це, у свою чергу, створює можливість інтеграції у виробничо-збутові ланцюги великої інфраструктурної галузі та стабільного попиту на продукцію.

Разом з тим, діяльність ФОП–постачальників для залізничного транспорту потребує дотримання підвищених вимог до якості продукції, сертифікації, технічних стандартів і безпеки. Особливого значення набуває належне документальне оформлення операцій, зокрема первинних документів, товарно-транспортних накладних, сертифікатів відповідності та податкових накладних, що впливає на прозорість обліку та правильність оподаткування.

В умовах глобалізації та порушення традиційних ланцюгів постачання роль ФОП у забезпеченні залізничного транспорту розхідними матеріалами зростає, оскільки вони часто виступають локальними або альтернативними постачальниками, здатними швидко адаптуватися до змін ринку. Це сприяє підвищенню стійкості функціонування залізничної галузі та зменшенню залежності від великих монопольних постачальників.

Таким чином, фізичні особи–підприємці, що здійснюють постачання запасних частин і розхідних матеріалів для залізничного транспорту, є важливим елементом системи матеріально-технічного забезпечення галузі. Їх діяльність сприяє ефективності ремонтно-експлуатаційних процесів, розвитку малого підприємництва та формуванню конкурентного середовища на ринку залізничних послуг.

Всі ці ФОП використовують або спрощену або загальну систему оподаткування.

Проведемо порівняльний аналіз між ФОП на різних системах оподаткування в розрізі отримання доходу за один квартал, якщо такий дохід склав 100 тис. грн. Які податки доведеться сплатити ФОП з урахуванням норм законодавства у 2025 р.:

Таблиця 1.1- Порівняння груп оподаткування при отриманні доходу 100 тис. грн. в квартал

Порівняння систем оподаткування та груп						
Група	Єдиний податок	ЄСВ, 22%	Військовий збір	ПДВ, 20%	ПДФО, 18%	Разом
ФОП 1 група	908,4	5280,00	2400,00	0,00	0,00	8588,40
ФОП 2 група	4800,00	5280,00	2400,00	0,00	0,00	12480,00
ФОП 3 група (5%)	5000,00	5280,00	1000,00	0,00	0,00	11280,00
ФОП 3 група (3%+ПДВ)	3000,00	5280,00	1000,00	20000,00	0,00	29280,00

Продовження таблиці 1.1

Загальна система, без ПДВ	0,00	22000,00	5000,00	0,00	18000,00	45000,00
Загальна система, з ПДВ	0,00	22000,00	5000,00	20000,00	18000,00	65000,00

З проведеного порівняльного аналізу, отримуємо, що найбільш економним в плані податків є 1 група спрощеної системи оподаткування. Але як правило, за обмеженнями законодавства, такі ФОП можуть продавати свої товари/послуги лише фізичним особам на ринку. Тому з залізничним транспортом такі ФОП, як правило не співпрацюють. ФОП на 2 групі спрощеної системи оподаткування, як правило, можуть забезпечувати комфорт пасажирів на вокзалах, надавати послуги та забезпечувати товарами першої необхідності пасажирів, тощо. ФОП на спрощеній системі з ПДВ або на загальній системі мають право постачати для залізних доріг товари і послуги. З аналізу таблиці такі системи оподаткування мають найбільше податкове навантаження.

1.3 Аналіз основних показників діяльності ФОП

Основним показником діяльності ФОП є дохід. На різних системах оподаткування і групах єдиного податку доходи і розходи ведуться по-різному. Для перебування на спрощеній системі оподаткування (єдиному податку — ЄП) треба дотримуватися певних умов. Одна з них — щоб річний дохід не перевищив установленний ліміт.

Розглянемо, як його рахувати і які наслідки можуть наставати при перевищенні. А розпочнемо з того, що нагадаємо, які власне передбачені ліміти річного доходу на

спрощеній системі оподаткування ліміти ЄП-доходу для ФОП на єдиному податку установлені п. 291.4 ПКУ. Для кожної групи діють свої ліміти. Проте спільне тут таке. Річний ліміт. По-перше, ЄП-ліміти встановлені на рік. Тому з лімітом порівнюють дохід, отриманий саме за календарний рік, тобто за період з 01.01 по 31.12. І контролювати ЄП-доходи треба щорічно (щоб до кінця року діючий ліміт ЄП-доходу не перевищити). А ось з якою швидкістю протягом року (у місяцях / кварталах) платник єдиного податку набиратиме ЄП-дохід, не важливо — головне, за рік не вийти за ліміт.

Розмір прив'язаний до мінімальної зарплати. А по-друге, ліміт ЄП-доходу прив'язаний до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня податкового (звіт ного) року. А це означає, що розмір граничного ЄП-доходу зафіксований на рік і протягом року залишається незмінним (навіть якщо мінімальна зарплата змінюється). Проте з кожним роком ліміти ЄП-доходів підвищуються, оскільки мінімальна зарплата рік у рік росте.

У 2025 році мінімальна зарплата становить 8000 грн, тому платникам єдиного податку важливо не перевищити такі річні ліміти ЄП-доходу.

Таблиця 1.2 - Річні ліміти ЄП-доходу для платників єдиного податку для 2025

Група ЄП	Граничний обсяг ЄП-доходу за календарний рік (01.01-31.12)	Граничний обсяг ЄП-доходу у 2025 р., грн.
Група 1	167 розмірів мінімальної зарплати	1 336 000,00 грн.
Група 2	167 розмірів мінімальної зарплати	6 672 000,00 грн.
Група 3	167 розмірів мінімальної зарплати	9 336 000,00 грн.

ЄП-дохід для порівняння з лімітом рахують за правилами, встановленими ст. 292 ПКУ. Тобто за тими ж правилами, що і для цілей оподаткування ЄП. При чому, на такі правила визначення ЄП-доходу треба орієнтуватися (п. 292.14 ПКУ): — і вже

діючим платникам єдиного податку — щоб залишатися в платниках єдиного податку, — і кандидатам у платники єдиного податку — щоб отримати статус платника ЄП. Також необхідно звернути увагу, що для платників єдиного податку важлива величина саме доходу, а не прибутку (тому витрати базу оподаткування єдиним податком не зменшують). За правилами до ЄП-доходу включаються доходи, отримані протягом звітного періоду :

1) у грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), а також

2) у матеріальній або нематеріальній формі (у випадках, визначених п. 292.3 ПКУ), тобто:

— товари (роботи, послуги), надані платнику єдиного податку відповідно до письмових договорів дарування (ч 1 ст. 207, ст. 717 ЦКУ), і

— товари, передані платнику єдиного податку на відповідальне зберігання і використані ним. До того ж у платників єдиного податку групи 3 (на ставці 3 % — платників ПДВ) до складу ЄП-доходу потрапляє сума кредиторської заборгованості, за якою сплив строк позовної давності. Хоча податківці вважають, що ЄП-дохід при списанні кредиторки слід показувати будь-яким платникам єдиного податку групи 3 незалежно від ПДВ-статусу, — і платникам ПДВ, і неплатникам ПДВ, проте це суперечить нормам п. 292.3 ПКУ. Також, на думку податківців, ЄП-дохід виникає і при списанні кредиторської заборгованості до закінчення строку давності. Оскільки отримані, але не оплачені товари (роботи, послуги), за якими грошова заборгованість списана за домовленістю сторін (прощена), стають згідно з п.п.

14.1.13 ПКУ безоплатно отриманими. Запам'ятаємо такі базові правила визначення ЄП-доходу:

1) дохід ФОП-ЄП ми визначаємо за «касовим» методом. Це означає, що відображати дохід в обліку треба саме в момент отримання оплати від покупців / замовників. А от факт відвантаження товарів чи підписання акту приймання-передачі робіт / послуг жодної ролі не відіграє, бо бухгалтерський принцип нарахування для ФОП не працює;

2) дохід від безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг) виникає в той момент, коли ФОП-ЄП їх отримує і підписує акт приймання-передачі;

3) платники єдиного податку зареєстровані платниками ПДВ, до ЄП-доходу включають суми доходів без урахування ПДВ (п.п. 1 п. 292.11 ПКУ).

Що не включається в дохід платника єдиного податку.

В ЄП-дохід не включаються (п. 292.11 ПКУ):

- суми поворотної фінансової допомоги, поверненої протягом 12 календарних місяців з дня отримання;
- суми кредитів;
- кошти, що повертаються при поверненнях товарів / авансів;
- пасивні доходи у вигляді відсотків, дивідендів, роялті, страхових виплат та відшкодувань;
- доходи, отримані від продажу рухомого і нерухомого майна, зареєстрованого на звичайну фіз. особу (п. 1 п. 292.1 ПКУ).

ФОП на загальній системі сплачує ПДФО, ВЗ та ЄСВ як 18 %, 5 % та 22 % від чистого доходу. А чистий дохід — це різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручкою у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, які пов'язані з господарською діяльністю ФОП. Тож, щоб розрахувати суму податків та ЄСВ, треба знати величину доходу і величину витрат. Визначити дохід ФОП на загальній системі досить просто. По суті, це виручка, яка йому надходить у процесі господарської діяльності як у грошовій, так і в натуральній формі, а саме:

- виручка у вигляді безготівкових грошових коштів, що надійшли на банківський рахунок, або в готівковій формі безпосередньо підприємцю чи його працівникам на місці здійснення розрахунків (наприклад, оплата за товари, роботи чи послуги, орендна плата, агентська винагорода, відсотки банку, позитивна різниця між курсами при продажу інвалюти тощо);
- виручка в натуральній (негрошовій) формі;
- суми штрафів і пені, отримані від інших суб'єктів підприємництва за договорами цивільно-правового характеру за порушення умов договорів; — інші доходи, які пов'язані зі здійсненням підприємницької діяльності.

У доходи не включаються: власні заощадження, які ФОП вносить на рахунок, кредити, помилково отримані і повернені суми, поворотна фінансова допомога (за умови, що ФОП її повернув), лікарняні, декретні, гранти, курсові різниці через переоцінку валюти та інші надходження, які не пов'язані з підприємницькою діяльністю.

Витрати у ФОП — найголовніше. Бо чим їх сума вища, тим меншою буде сума податків та ЄСВ. Базове регулювання обліку витрат ФОП на загальній системі міститься у ст. 177 ПКУ. Формалізує ці норми Порядок № 261. Так от, у п. 177.4 ПКУ наведено фактично п'ять груп витрат ФОП (ту ж логіку бачимо й у Типовій формі 261):

- 1) матеріальні витрати (вартість товарів, сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих, палива, енергії, будматеріалів, запчастин, тари);
- 2) зарплата працівників та винагорода фізичних осіб, які виконують роботи (послуги) для ФОП за цивільно-правовими договорами;
- 3) суми податків, зборів, ЄСВ, плата за ліцензії;
- 4) інші витрати, а саме: на відрядження працівників, зв'язок, рекламу, на розрахунково-касове обслуговування, оренду, ремонт та експлуатацію майна, на транспортування продукції чи товарів, транспортно-експедиційні та інші послуги, прямо пов'язані з виробництвом товарів (робіт / послуг) та їх транспортуванням;
- 5) амортизаційні відрахування.

Витрати групи 1 умовно ми називаємо матеріальною собівартістю. А, витрати груп 2-4 - поточними витратами. При цьому необхідно пам'ятати, що на відміну від юридичних осіб, будь-які витрати ФОП може відобразити лише після того, як вони будуть фактично сплачені.

Перевіряючи з податкової не проти, щоб витрати груп 2 - 4 (тобто нетоварні витрати) ФОП ураховував у момент їх оплати, незалежно від того, чи вже отримав він дохід, з яким ці витрати логічно пов'язані. Типу сплатив - зробив запис у графах 5, 7, 8, 9 Типової форми, не звертаючи уваги на дохід (отримано його чи ні, і якщо отримано, то коли саме). Тобто навіть якщо такі поточні витрати логічно пов'язані з діяльністю / доходами попереднього календарного року, це не заважає ФОП

відобразити їх за фактом сплати в поточному році. Іншими словами: - до моменту оплати такі витрати ми в будь-якому разі не враховуємо; - тільки-но ми їх сплатили, то можемо враховувати їх в обліку. Навіть якщо такі витрати логічно пов'язані з діяльністю / доходами попереднього календарного року чи навіть наступного календарного року.

Дещо інша історія з матеріальними витратами з п.п. 177.4.1 ПКУ (див. п. 1 вище). Податківці традиційно наполягають, що «матеріальну собівартість» проданих товарів / продукції / робіт / послуг ФОП може поставити у витрати (графи 5, 6 Типової форми) не раніше, ніж він отримає оплату за відповідні товари / продукцію / роботи / послуги. Судова практика із цього приводу досить різношерста. Та, на жаль, є доволі багато судових рішень, де податківців підтримують суди. Тобто: - такі витрати до моменту оплати в будь-якому разі не враховуємо; - краще погодитися з податківцями, що витрати, які формують матеріальну собівартість проданих товарів / продукції / робіт / послуг (графа 6 Типової форми), можуть бути відображені чи то одночасно з отриманим доходом від реалізації відповідних товарів / продукції / робіт / послуг (якщо витрати на цей момент уже сплачені), чи то пізніше (за фактом сплати).

Але наскільки пізніше? Будь-коли чи, може, є якісь обмеження? У цьому, власне, і питання. Наприклад, ФОП отримав дохід (припустимо, отримав оплату за реалізовані товари) у 2025 році, а витрати, пов'язані з ним (оплата за ці товари їх постачальнику), понесе (сплатить) лише у 2026 році. У такому разі:

- такі витрати не можна врахувати при обчисленні чистого доходу за 2025 рік. Бо ці витрати ФОП не поніс (не сплатив) у 2025 році;
- у ФОП має бути можливість врахувати такі витрати при обчисленні чистого доходу за 2026 рік — за фактом їх оплати.

І раніше протягом років податківці прямо цю можливість визнавали. Буквально у своїх роз'ясненнях вони писали «такі витрати будуть враховані при обчисленні чистого оподаткованого доходу у тому звітному періоді, коли їх фактично поніс платник податку». Тобто сплатив у наступному календарному році — від образив їх за фактом сплати (графи 5, 6 Типової форми) у наступному році.

Сплатив через рік — відобразив їх за фактом сплати (графи 5, 6 Типової форми) через рік. У ПКУ немає жодного застереження щодо того, що витрати звітного року обов'язково мають бути пов'язані з доходом цього ж року. Вони просто повинні бути пов'язані з процесом отримання доходу, будь то в минулому році чи в майбутньому.

Так:

- у п. 177.2 ПКУ сказано, що об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи — підприємця;

- п.п. 177.4.5 ПКУ забороняє враховувати витрати, не пов'язані з провадженням господарської діяльності такою фізичною особою — підприємцем. Тобто немає жодного слова про зв'язок саме з доходами поточного року! Не має якихось спеціальних застережень із цього приводу і в Порядку № 261. Щодо тієї ж гр. 6 Типової форми лише зазначено (п. 6 ч. 1 розд. II Порядку № 261), що «у графі 6 відображається вартість придбаних товарно-матеріальних цінностей, що реалізовані / використані у виробництві продукції, товарів (наданні робіт, послуг), або для використання під час провадження незалежної професійної діяльності». Без уточнень, що йдеться лише про витрати на ТМЦ, що реалізовані / використані саме протягом звітного періоду. Тож проблема відсутня, що витрати, пов'язані з доходом одного року, будуть відображені в обліку за фактом сплати, наприклад, у наступному році. Утім, ще раз зазначу - якщо є можливість, то краще на наступний рік оплату не відкладати. А оплатити витрати до закінчення року, із доходом якого такі витрати прямо пов'язані (щоб доходи і витрати було відображено в межах одного календарного року).

2 Облік, оподаткування, та методологічні засади розрахунків доходів ФОП в Україні

2.1 Первинний облік та узагальнення, групування даних про доходи у ФОП

Правильно визначати дохід ФОП-спрошенця - критично важливо. Бо від його розміру залежить можливість перебування в лавах платників єдиного податку. А в групі 3 - це ще й сума ЄП та ВЗ. Тож зараз ми детально розберемося, які надходження включаються до доходу ФОП на спрощеній системі оподаткування, а які ні.

Таблиця 2.1 - Дохід платників єдиного податку за видами та джерелами надходження

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
1. Дохід у грошовій формі	
Виручка від продажу продукції (товарів, робіт, послуг)	Включається в дохід (п. 292.1 ПКУ)
Ситуація, коли при проведенні безготівкових розрахунків за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) банк із суми виручки утримує свою комісію за обслуговування. Визнати оподатковуваним доходом продавець-платник єдиного податку повинен усю суму виручки, визначену в договорі, навіть якщо на рахунок виручка зайшла за мінусом комісії банку або міжнародної системи грошових переказів (SWIFT, Western Union, MoneyGram)	
Суми бонусів, отримані за придбання товарів (робіт, послуг)	Включаються до складу доходу ФОП на ЄП. Це не стосується бонусів від мобільних операторів, коли гроші не надходять на банківський рахунок платника ЄП. У такому разі бонусні кошти не є доходом платника ЄП.

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Надходження за договорами доручення, комісії, або за агентськими договорами	Доходом є сума отриманої винагороди повіреного, комісіонера, агента (п. 292.4 ПКУ)
Важливо, що в ситуації, коли платник єдиного податку виступає комітентом, дохід у нього виникає на дату надходження грошових коштів від комісіонера (а не, скажімо, у момент отримання грошових коштів комісіонером від покупців). При цьому необхідно уникати ситуації, коли посередник-комісіонер утримує свою винагороду з належної комітенту платнику єдиного податку виручки (внаслідок чого на поточний рахунок комітента надходитиме вже зменшена, з урахуванням утриманої винагороди, сума коштів). Така ситуація небажана передусім тому, що в цьому випадку платником єдиного податку-комітентом буде здійснений негрошовий розрахунок (у частині винагороди комісіонера) з усіма відповідними наслідками (пп. 4, 5 і 9 п.п. 298.2.3 ПКУ, а також пп. 3 — 5 п. 293.4, пп. 2 і 3 п. 293.5 ПКУ). Таким чином, розрахунки з комісіонером платнику єдиного податку-комітенту краще здійснювати окремим платежем.	
Орендна плата	Включається в дохід (п. 292.1 ПКУ)
У складі доходу відображається також орендна плата, отримана від здавання приміщення в суборенду. Якщо орендар оплачує оренду частинами, то в дохід включають тільки суму грошових коштів, що надійшла у звітному періоді, а не всю суму орендної плати за договором. Податківці в такому разі вимагають включати в дохід не лише орендну плату, але й гарантійний платіж за договором оренди. При цьому при повернення платником єдиного податку гарантійного платежу після закінчення дії договору оренди відкоригувати (зменшити) дохід вони не дозволяють, оскільки такі суми не є авансом або передоплатою за товари (роботи, послуги)	
Відшкодування орендарем комунальних	Позиція податкової така: якщо комуналка відшкодовується у складі орендної плати,

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
платежів окремо від орендної плати	тобто сума орендної плати включає суму комунальних платежів, то всі отримані кошти включаються до підприємницького доходу ФОП і з них сплачується єдиний податок. Тобто відшкодування комуналки в цьому випадку податківці прирівнюють до орендної плати. Якщо ж у договорі оренди прописано, що сплата комунальних платежів здійснюється орендарем окремо від орендної плати у вигляді окремих платежів, то фіскали вважають, що сума цих платежів не потрапляє до підприємницького доходу ФОП на ЄП! Чому? Тому що ФОП-ЄП не надає сам комунальні послуги орендарю. Раз так, то отримане відшкодування за комуналку є не підприємницьким, а громадянським доходом. Враховуючи це, податківці хочуть, щоб ФОП-ЄП сплачував з отриманої компенсації ПДФО і ВЗ як з доходів фізосіб-громадян
Такий підхід фіскалів хоча і є спірним, але навряд чи вони його змінять, Тож необхідно приймати до уваги такий момент: якщо комунальні послуги компенсує ЮО чи ФОП-орендар, саме вони повинні утримати ПДФО та ВЗ при виплаті компенсації. А от якщо комуналку компенсує фізична особа-орендар, тоді платнику єдиного податку-орендодавцю доведеться самому подати декларацію про доходи і сплатити ПДФО та ВЗ	
Суми ПДВ	Не включаються в дохід (п.п. 1 п. 292.11 ПКУ)

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Це стосується платників єдиного податку групи 3, що є платниками ПДВ (тобто на ставці 3 %). До того ж не повинні враховуватися суми ПДВ і при підрахунку доходу при переході на спрощену систему.	
Дохід від продажу власних цінних паперів (корпоративних прав)	Не включається в дохід ФОП на ЄП. При цьому інвестиційний прибуток від продажу цінних паперів (як «громадянський» дохід) оподатковують за правилами п. 170.2 ПК
А ось діяльність з продажу цінних паперів і корпоративних прав в інтересах третіх осіб податківці розцінюють як фінансове посередництво, яким займатися платникам єдиного податку заборонено згідно з п.п. 6 п.п. 291.5.1 ПКУ. Тому підприємцям платникам єдиного податку від здійснення такої діяльності варто утриматися.	
Внесення власних грошових коштів на підприємницький рахунок	На думку податкової, власні кошти фізичної особи (тобто кошти, отримані не від підприємницької діяльності) включаються до доходу ФОП на ЄП. Не включати до підприємницького доходу можна тільки: — власні кошти, які оподатковувалися під час їх нарахування (виплати), але тільки за наявності документів, які підтверджують сплату податків і зборів. Зокрема, але не виключно, це можуть бути відомості з Державного реєстру про джерела та суми нарахованого доходу, нарахованого (перерахованого) ПДФО та ВЗ, розрахункових документів тощо; — готівка, яка на момент унесення вже була врахована в обліку. Така сума готівки повторно не

Продовження таблиці 2.1	
Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
	включається до ЄП доходу за умови, що: у платіжному документі зазначено призначення платежу — виручка за певний період; з отриманого доходу сплачено єдиний податок
Кошти, видані на відрядження, що не відбулося, які повернені на банківський рахунок ФОП	Включаються в дохід ФОП на ЄП
Кошти, перераховані на поточний рахунок платника єдиного податку з його депозитного рахунку (поточного рахунку)	ФОП на ЄП у дохід включає всі кошти, отримані на підприємницький рахунок. Виняток — кошти, що надійшли з депозитного рахунку, за умови, що вказані кошти в періоді їх отримання були включені в дохід платника єдиного податку
Грошові кошти, які перераховані іншій особі, але повернулися на рахунок платника єдиного податку у зв'язку з помилкою в банківських реквізитах	Не включають у дохід за наявності документального підтвердження їх помилкового перерахування і повернення
Дохід отримано в іноземній валюті	Дохід в іноземній валюті, перераховують у гривні за курсом НБУ на дату отримання такого доходу (п. 292.5 ПКУ), на дату зарахування на валютний (не на розподільчий) рахунок платника ЄП

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Курсові різниці (КР) при перерахунку валюти, що числиться на поточному рахунку на кінець звітного періоду	ФОП на ЄП перерахунок іноземної валюти не проводять
Кошти, що надходять платника єдиного податку покупцю від продавця за повернений товар	У дохід не включаються (п.п. 5 п. 292.11 ПКУ). Не включаються в дохід і грошові кошти (по суті, переплата), що повертаються платнику єдиного податку продавцем після зменшення вартості поставленого неякісного товару.
Кошти, виплачені платником єдиного податку продавцем покупцеві за повернений товар	Не включаються в дохід (п.п. 5 п. 292.11 ПКУ). Мається на увазі, що ці суми виключаються (тобто віднімаються) з доходу платника єдиного податку. Адже при продажу товару сума грошових коштів, отриманих від покупця, потрапила в доходи платника єдиного податку. Тобто при поверненні покупцеві грошей сума відображеного доходу підлягає зменшенню
Згідно з п.п. 5 п. 292.11 ПКУ зменшення доходу можливе, якщо повернення грошей відбувається при поверненні товарів, розірванні договору або за листом-заявою про повернення коштів. Якщо отримання грошей та їх повернення здійснюються в одному періоді, то дохід у платника єдиного податку в декларації не показують. Якщо ж повернення грошей відбувається в подальших періодах, то в декларації за період, у якому ФОП-спрошенець повернув гроші (аванс), відображаємо звичайний дохід (не зменшений на суму повернення). Але при цьому ФОП повинен уточнити показники всіх попередньо поданих Декларацій, у яких до доходів була включена така сума	

Продовження таблиці 2.1	
Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
(авансу, передплати). Такий перерахунок здійснюється шляхом подання уточнень до раніше поданих Декларацій	
Дохід від продажу основних засобів (ОЗ)	Не включаються у дохід платника єдиного податку ФОП на ЄП доходи від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить фізичній особі на праві власності і використовується в її господарській діяльності (п.п. 1 п. 292.1 ПКУ)
Дохід від продажу земельних ділянок	
Повернений платнику єдиного податку завдаток	Не включається в дохід
Кошти поверненої платнику єдиного податку фінансової допомоги, раніше наданої ним іншому суб'єкту	ФОП на ЄП податківці твердо забороняють надавати поворотну фінансову допомогу. Вони вбачають у цьому порушення умов перебування на ЄП, бо вважають надання фінансової допомоги фінансовим посередництвом, яке заборонене п.п. 6 п.п. 291.5.1 ПКУ. При цьому вони вимагають включати суму такої допомоги до складу доходів і оподатковувати за ставкою 15 %
Безповоротна фінансова допомога, отримана грошовими коштами	Не включається в дохід ФОП на ЄП. При цьому таку суму включають у «громадянські» доходи фізичної особи й оподатковують ПДФО і ВЗ у загальному порядку
Поворотна фінансова допомога, отримана і повернена платнику єдиного	Не включається в дохід (п.п. 3 п. 292.11 ПКУ)

Продовження таблиці 2.1	
Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
податку протягом 12 календарних місяців з дня її отримання	
Поворотна фінансова допомога, отримана і не повернена платником єдиного податку протягом 12 календарних місяців з дня отримання	Включається в дохід (п.п. 3 п. 292.11 ПКУ). Це правило поширюється і на випадок, коли фінансова допомога була отримана під час перебування підприємця на загальній системі оподаткування, залишається не поверненою ним протягом 12 календарних місяців з дня її отримання і строк повернення такої фінансової допомоги припадає на період перебування на єдиному податку
Кредити	У дохід платника єдиного податку не включаються (п.п. 3 п. 292.11 ПКУ). Якщо кредит отриманий в іноземній валюті, то в дохід не включається і позитивна КР, що виникає при продажу валюти на міжбанківському валютному ринку
Відсотки, отримані від банку (за депозитом, поточним рахунком тощо)	Не включаються в дохід ФОП на ЄП (п.п. 1 п. 292.1 ПКУ). Такі надходження у фізичної особи оподатковуються за «громадянськими» правилами згідно з п. 170.4 ПКУ
Роялті	Не включаються в дохід ФОП на ЄП (п.п. 1 п. 292.1 ПКУ). Їх оподатковують як «громадянські» доходи згідно з п. 170.3 ПКУ

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Дивіденди	Не включаються в дохід ФОП на ЄП (п.п. 1 п. 292.1 ПКУ). Їх оподатковують як доходи фіз.осіб відповідно до п. 170.5 ПКУ
Страхові виплати і відшкодування	Не включаються в дохід ФОП на ЄП (п.п. 1 п. 292.1 ПКУ). Ці доходи оподатковуються ФОП за «громадянськими» правилами
Дотації із центру зайнятості, допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах, компенсація роботодавцям частини сплачуваного ЄСВ, виплати чорнобильцям тощо, що надійшли на поточний рахунок підприємця	Не включаються в дохід (п.п. 4 п. 292.11 ПКУ). Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності з Фонду соціального страхування, яка виплачується самому ФОП на ЄП на підставі лікарняного, не є доходом платника єдиного податку, але оподатковується як «громадянські» доходи.
Бюджетні гранти (п.п. 14.1.2771 ПКУ)	Не включаються в дохід платника єдиного податку згідно з п.п. 1 п. 292.1 ПКУ. У разі цільового використання бюджетних грантів їх сума не включається і в «громадянський» дохід фізичної особи. При нецільовому використанні у ФОП на ЄП оподаткування здійснюється відповідно до п. 170.71 ПКУ.
Компенсація відсотків за кредитами «5-7-9»	Не є ЄП-доходом (п. 61 підрозд. 8 розд. XX ПКУ)

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Безповоротна фінансова допомога від Фонду розвитку інновацій	Не є ЄП-доходом (п. 61 підрозд. 8 розд. XX ПКУ)
Помилково зараховані на рахунок платника єдиного податку кошти, повернені в тому ж звітному (податковому) періоді	Не включаються в дохід за наявності письмового пояснення банку (суб'єкта господарювання) про помилкове зарахування коштів
Помилково зараховані на рахунок платника єдиного податку кошти, повернені в наступному звітному (податковому) періоді	На думку податківців, у періоді надходження кошти включаються в дохід, а в періоді, коли гроші будуть повернені, здійснюється перерахунок доходу. При цьому обов'язковою є наявність документів, що підтверджують помилкове зарахування — письмового пояснення банку або суб'єкта господарювання
Суми гарантійних внесків, сплачені для участі в аукціоні та повернені після його проведення	Не включаються в дохід платника єдиного податку
Суми надміру сплачених податків і зборів, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів, а також ЄСВ	У дохід не включаються (п.п. 9 п. 292.11 ПКУ)

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
Суми судового збору, витрат на інформаційно технічне забезпечення судового процесу та державного мита, сплачені платником єдиного податку, які відшкодовуються йому третьою особою за рішенням суду	Після того, як ФОП виграє в суді, він може отримати від відповідача компенсацію судових витрат за рішенням суду (судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи). Якщо таку компенсацію отримує ФОП-ЄП, податківці наразі вважають її не підприємницьким, а громадянським доходом фізичної особи і вимагають утримувати з неї ПДФО та ВЗ. Хоча раніше були консультації, що відповідні суми є ЄП-доходом. Втім, цей дохід ніколи не враховувався для порівняння з річним лімітом (п. 292.15 ПКУ)
Кошти, отримані у звітному періоді за рішенням суду як компенсація (відшкодування) збитків за минулі звітні періоди	Відшкодовані за рішенням суду збитки (не слід плутати з відшкодуванням судових витрат ФОП) слід уключати в ЄП-дохід ФОП. При цьому такі відшкодування не враховують для цілей визначення можливості переходу на спрощену систему оподаткування та/або перебування в лавах платників єдиного податку у наступному звітному періоді
Суми договірних штрафів, відшкодування збитків, завданих іншою особою, на підставі претензії	Суми договірних штрафів, які надійшли платникові ЄП, повинні включатися в його ЄП-дохід, і немає жодних підстав вважати такі доходи непідприємницькими (норма п. 292.15 ПКУ тут ні до чого). Суми відшкодування збитків, наприклад, у разі втрати чи

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
	пошкодження товару, включаються в дохід ФОП на ЄП
Суми податків і зборів, утримані (нараховані) платником ЄП при здійсненні ним функцій податкового агента, а також суми єдиного податку, нараховані платником ЄП	Не включаються в дохід платника ЄП
2. Дохід у матеріальній і нематеріальній формах	
Сума кредиторської заборгованості, за якою спливає строк позовної давності	У дохід включають тільки платники єдиного податку групи 3 на ставці 3 %, тобто «ПДВ» (абз. третій п. 292.3 ПКУ), а, на думку податківців, і платники єдиного податку, які не є платниками ПДВ. Дохід визнають на дату списання заборгованості (п. 292.6 ПКУ). Проте слід урахувати, що через карантин та війну строки позовної давності були продовжені. Тобто таке їх продовження відстрочить момент визнання заборгованості простроченою і дату виникнення доходу
Безкоштовно отримані товари (роботи, послуги)	Включаються в дохід з урахуванням звичайних цін (п. 292.3 ПКУ). Якщо товари (роботи, послуги) отримані безкоштовно за усною домовленістю, у такому разі їх вартість не потрапляє в дохід ФОП на ЄП, а оподатковується як звичайні «громадянські»

Продовження таблиці 2.1

Вид надходження	Порядок включення в дохід
	норма ПКУ або позиція ДПСУ
	доходи. Безкоштовно отриманими податківці вважають також товари (роботи, послуги), за якими кредиторська заборгованість була списана за домовленістю сторін до закінчення строку позовної давності. До речі, користування майном за договором позички податківці вже не розцінюють як отримання безкоштовної послуги і не вимагають відображати дохід

Принципово зрозуміти один важливий нюанс. Дохід у ФОП, зокрема у ФОП на ЄП, — це зовсім не те, що класичний дохід за бухгалтерськими правилами. Адже ФОП визнають дохід за касовим методом: у момент отримання грошових коштів (готівкою або в безготівковій формі) — п. 292.6 ПКУ. Є, звісно, нюанси. Так, дохід у вигляді безоплатно отриманих товарів або кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності, визнається за своїми правилами. Щоб підтвердити факт отримання безготівкового доходу, ФОП платнику єдиного податку цілком достатньо банківської виписки. Але не все так просто. Оскільки платники єдиного податку не можуть займатися чим заманеться, а повинні здійснювати тільки ті види діяльності, які попередньо внесли до Реєстру платників ЄП, податківці активно шукають сторонні доходи (тобто від тих видів діяльності, які в Реєстр платників ЄП не внесені). Бо навіть одного факту отримання такого доходу їм досить, щоб скинути ФОП зі спрощенки заднім числом і донарахувати ПДФО, ВЗ та штрафи. Тож дуже часто під час перевірок податківці однією лише випискою не задовольняються та вимагають документи, із яких видно, за що конкретно отримано відповідний дохід. Отже, однієї тільки банківської виписки може виявитися замало, щоб з упевненістю протистояти нападам перевіряючих. Бо з неї дійсно не завжди можна розуміти, хто і

за що сплатив (інколи поле «призначення платежу» взагалі порожнє, а інколи там просто вказують «за послуги» без деталізації, за які саме). Тож необхідно окрім виписки, по можливості мати інші документи на дохід, наприклад: — договори з контрагентами, в т. ч. договори комісії, експедиторських послуг та інші агентські угоди, які допоможуть підтвердити, що в дохід ФОП-спрошення йде тільки сума його комісійної винагороди, а кошти, які проходять повз нього «транзитом» і належать комітенту, не включаються в дохід, хоча й отримані на рахунок; — акти приймання-передачі виконаних послуг; — рахунки-фактури (інвойси); — листи-заяви про повернення авансів або помилково перерахованих коштів (у разі повернення авансу / товару, розірвання угоди чи повернення помилково отриманих коштів, щоб підтвердити, що ці суми правомірно не включені в дохід ФОП).

Таблиця 2.2 - Первинні документи, які підтверджують доходи ФОП

Шлях, яким ФОП отримав дохід	Первинні документи, якими можна підтвердити дохід
На банківський рахунок (безготівково)	Банківська виписка. Згідно з п. 63 Положення № 75 вона є первинним документом, який підтверджує факт зарахування коштів, якщо в ній зазначено: назву документа, дату його складання, П. І. Б. ФОП та найменування банку, зміст, обсяг та одиницю виміру кожної операції, а також особистий підпис особи, яка склала виписку. До речі, податківці не висувають вимог, як часто ФОП повинен її брати: кожного дня, щотижня чи раз на місяць. Періодичність видачі виписки прописують у договорі банківського рахунку. Та й сама виписка може бути

Продовження таблиці 2.2

Шлях, яким ФОП отримав дохід	Первинні документи, якими можна підтвердити дохід
	як паперова, так і електронна. Знову ж таки це вирішують ФОП і банк (п. 62 Положення № 75)
Готівкою, якщо ФОП використовує РРО/ ПРРО	Звіти РРО/ПРРО
Готівкою, якщо ФОП не використовує РРО/ПРРО, але використовує РК з КОРО	Записи в книзі КОРО (здійснені на підставі РК)
Готівкою, якщо ФОП не використовує ні РРО/ПРРО, ні РК з КОРО (звільнений, наприклад група 1)	Запис про доходи за місяць у Регістрі обліку доходів (довільної форми)

Переддипломну практика проходила на ФОП Пасічний О.В*., який співпрацював з компанією, яка розробляла та поставляла на залізничний транспорт програмне забезпечення для мікропроцесорної централізації керування стрілками та сигналами замість релейної централізації. Всі доходи, отримані протягом 2024 року, за вказаними вище стандартами та посиланнями на законодавчі акти, було внесено у книгу обліку доходів. Форма книги обліку доходів за 2024 р. ФОП приведена в додатку А.

Оплату ФОП отримував в безготівковій формі кожного місяця. Первинним документом в такому випадку для ФОП є двосторонній акт. Після підписання акту виконаних робіт наприкінці місяця, ФОП отримував оплату на свій рахунок. Приклад заповнення Акту наведено нижче на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 – Фрагмент акту здачі-приймання робіт (надання послуг)

ЗАТВЕРДЖУЮ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Фізична особа-підприємець Пасічний О.В.*

Товариство з обмеженою відповідальністю
"Ромашка"

Пасічний О.В.

Директор Нечаяв О.В.

АКТ здачі-приймання робіт (надання послуг) № 100 від 17 квітня 2025 р.

ми, що нижче підписалися, представник замовника і товариство з обмеженою відповідальністю "Ромашка" в особі Нечаява Олега Вікторовича, з одного боку, і представник Виконавця Фізична особа-підприємець Пасічний Олександр Вікторович, в особі Пасічного Олександра Вікторовича, з іншого боку, склали цей акт про те, що на підставі наведених документів:

Договір: Рахунок на оплату №100 від 17.04.2025

Виконавцем були виконані наступні роботи (надані такі послуги):

№	Найменування робіт, послуг	Кіл-сть	Од.	Ціна	Сума без знижки	Знижка	Сума
1	Розробка програмного забезпечення згідно з вимогами Замовника	1	шт	20 000.00	20 000.00		20 000.00
Всього:					20 000.00		20 000.00

Загальна вартість робіт (послуг) склала Двадцять тисячі гривень 00 копійок.

Замовник претензій по об'єму, якості та строкам виконання робіт (надання послуг) не має.

Місце складання: м.Харків

Від Виконавця*

Від Замовника

ФОП Пасічний Олександр
Вікторович

ТОВ "Ромашка"

* Відповідальний за здійснення господарської операції і правильність її оформлення

17.04.2025

17.04.2025

Фізична особа-підприємець Пасічний

ТОВ "Ромашка"

Олександр Вікторович

код за ЄДРПУО 32565073,

п/р UA333220010000026007540135871 у банку

п/р: UA373052990000026009695526373AT

АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК",

"УНІВЕРСАЛ БАНК",

08131, Київська обл., Києво-Святошинський р-

08131, Київська обл., Києво-Святошинський р-

н, с. Софіївська Борщагівка, ПРОВ.

н, с. Софіївська Борщагівка, ПРОВ.

ШКІЛЬНИЙ, буд. 4, кв. 9,

ШКІЛЬНИЙ, буд. 41, кв. 45

2.2 Оподаткування доходів ФОП, строки подання звітності.

Оподаткування доходів фізичних осіб — підприємців (ФОП) в Україні здійснюється відповідно до норм Податкового кодексу України та є важливим елементом фінансового регулювання підприємницької діяльності. Підприємці

зобов'язані самостійно обирати систему оподаткування, що безпосередньо впливає на порядок нарахування податків, облік доходів та подання звітності.

ФОП можуть здійснювати діяльність на загальній або спрощеній системі оподаткування. На загальній системі оподаткування об'єктом оподаткування є чистий дохід, що визначається як різниця між загальною сумою отриманих доходів та витратами, безпосередньо пов'язаними з господарською діяльністю. До обов'язкових платежів належать податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок. Податкова звітність подається у формі річної декларації про майновий стан і доходи. Загальні строки подання декларації – до 1 травня наступного року за звітним.

Таблиця 2.3 – Ставки податків для ФОП на загальній системі оподаткування

Податки та ЄСВ ФОП-ЗС	Податки та ЄСВ ФОП-ЗС
ПДФО	18 % від суми чистого доходу
ВЗ	5 % від суми чистого доходу
Строк сплати ПДФО/ВЗ	Щокварталу. Дедлайн (останній день) сплати ПДФО/ ВЗ-авансів: за I квартал — 19 квітня; за II квартал — 19 липня; за III квартал — 19 жовтня. За IV квартал аванси не сплачуємо, а проводимо остаточний розрахунок за рік протягом 10 календарних днів після граничного строку подання річної декларації про доходи.
Паливні ПДФО аванси	З 01.12.2024 ці аванси сплачують ФОП, які торгують паливом у роздріб (тільки вони). За кожне місце роздрібної торгівлі паливом — 30, 45 або 60 тис грн/міс в залежності від виду пального. Сплачується щомісяця,

Продовження таблиці 2.3

Податки та ЄСВ ФОП-ЗС	Податки та ЄСВ ФОП-ЗС
	не пізніше 20-го числа поточного місяця (п.п. 177.5.11 ПКУ).
ЄСВ з підприємницького доходу (за місяць)	22 % від суми чистого доходу (прибутку) конкретного місяця, але не менше 22 % від 1 мінімальної зарплати та не більше 22 % від 20 мінімальних зарплат . За місяць, в якому чистий дохід ≤ 0 , ЄСВ = 0,00

ФОП-платники єдиного податку 1-ї та 2-ї груп подають річну декларацію платника єдиного податку після завершення звітного року. Зазвичай строк подання декларації становить 60 календарних днів після закінчення звітного року, але може уточнюватися податковим законодавством щороку.

Декларацію платника єдиного податку третьої групи подають за кожний звітний (податковий) квартал. Строк подання — не пізніше ніж через 40 календарних днів після закінчення кварталу (якщо останній день випадає на вихідний, строк переноситься).

ФОП-платники єдиного податку 4-ї групи подають річну декларацію платника єдиного податку, як і 1-2 групи, у строки, встановлені податковим законодавством для річної звітності.

Таблиця 2.4- Ставки податку для платників єдиного податку

Податки та ЄСВ	ФОП на Єдиному податку			
	Група 1	Група 2	Група 3 (без ПДВ)	Група 3 (з ПДВ)
Ставка ЄП	До 10 % від прожиткового мінімуму на 1	До 20 % від розміру мінімальної зарплати на 1	5% від доходу	3% від доходу

Продовження таблиці 2.4

Податки та ЄСВ	ФОП на Єдиному податку			
	Група 1	Група 2	Група 3 (без ПДВ)	Група 3 (з ПДВ)
	січня) звітного року	січня звітного року		
Ставка ВЗ	10 % від розміру Мінімальної зарплати на 1 січня звітного року	10 % від розміру Мінімальної зарплати на 1 січня звітного року	1% від доходу	1% від доходу
Строк сплати ЄП та ВЗ	Щомісяця. Не пізніше 20-го числа (включно) поточного місяця		Щокварталу — протягом 10 календарних днів після граничного строку подання декларації за звітний квартал.	
Строк подання декларації платника ЄП	Протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року.		ФОП звітує щокварталу — протягом 40 календарних днів після закінчення звітного кварталу.	
Мінімальний ЄСВ (22 % від 1 мінімальної зарплати)				
Максималь ний ЄСВ (22 % від 20 мінзарплат)				
Строк сплати ЄСВ	Щокварталу. Останній день сплати — 19-те число місяця, що настає за кварталом, за який сплачується ЄСВ.			
Перевищення ліміту доходу або отримано дохід не за КВЕД	15% від суми перевищення.			

2.3. Заповнення звітності ФОП на різних системах оподаткування

ФОП на загальній системі оподаткування сплачують податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) з чистого оподаткованого доходу, який визначається як різниця між отриманими доходами та документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю. Крім того, підприємець зобов'язаний сплачувати військовий збір та єдиний соціальний внесок (ЄСВ).

Звітність ФОП на загальній системі включає подання податкової декларації про майновий стан і доходи, яка подається щорічно до податкових органів, а також звітності з ЄСВ. Ведення обліку доходів і витрат є обов'язковим та здійснюється відповідно до вимог податкового законодавства

Обов'язок подати таку декларацію за 2024 р. мають:

1. ФОП на загальній системі.
2. ФОП, які частину 2024 року були на загальній системі, а потім перейшли на єдиний податок (ЄП).
3. ФОП на ЄП, які зареєструвалися у 2024 році і одразу обрали ЄП груп 1 чи 2. Бо вони стають єдиноподатниками тільки з початку наступного місяця (п.п. 298.1.2 ПКУ), а до цього — формально є загальносистемниками.

Перелік додатків до декларації ФОП на загальній системі оподаткування:

- Ф1 - про інвестиційні активи;
- Ф2 - про підприємницький дохід ФОП;
- Ф3 - про податкову знижку;
- Ф4 - про продаж рухомого чи нерухомого майна, об'єктів незавершеного будівництва, майбутніх об'єктів нерухомості, речових прав;
- ЄСВ1 - про ЄСВ, який ФОП сплачував за себе у 2024 році;
- ЄСВ2 - для фізосіб, які уклали договір про добровільне ЄСВ-страхування;
- ЄСВ3 - для відображення ЄСВ, який треба доплатити чи навпаки повернути за результатами перевірки;
- КІК-додаток - для тих, у кого є частка в іноземній компанії;

- МПЗ-додаток - для власників або користувачів сільгоспугідь.

Половина з них узагалі не призначені для ФОП.

Стандартний пакет річної звітності пересічного ФОП-загальносистемника є куди скромнішим: це декларація + додаток Ф2 (про підприємницькі доходи) + додаток ЄСВ1 (про ЄСВ за себе) + МПЗ-додаток (якщо ФОП використовує в бізнесі сільгоспугіддя).

Рисунок 2.2 – Фрагмент заповнення декларації ФОП на загальній системі оподаткування

E. SARTORIUS BIOCONTACT

1	Рис. актуальный ☐ да ☐ нет ☐ Затяжка ☐ Затяжка нова ☐ Итоговая оценка	2	Зеленый (подтвержденный) период ☐ месяц	Зеленый (подтвержденный) период, не уточняется ☐ ок
1.1	☐ дождливо ¹	2.1	☐ веселье ²	☐ веселье ²
		2.2	Род(группа) детей дошкольного возраста, участвующих в	

<end>

5	Найменування контролюючого органу, до якого подається декларація: Податковий управління ДПС у київській області, вулиця ДП «САТ» 10/1, м. Київ	
6	Відомості про статус платника податку ☒ резидент ☐ нерезидент	7 Декларація заповнена: ☒ самостійно платником податку ☐ уповноваженою на це особою
8	Категорія платника: громадянин ☐ особа, яка заволоділа правом на податкову знижку ☐ особа, яка проводить незалежну професійну діяльність / член фермерського господарства ☒ підприємця ☒ ☐ особа, стосовно якої проведено реєстрацію підприємства підприємця або незалежної - професійної діяльності / введено статус члена фермерського господарства або зареєстровано Термін дії декларації про добровільну участь протягом звітного року / особа, яка виводить за кордон на постійне місце проживання ¹ ☐	

Информация по оценок, предоставлены на основании декларации

Прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи: _____

Д. Реєстраційний номер облікової картки платника податків _____

Місце і дата видачі номеру паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомляють про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті): _____

< >

Код знака	в доходе, из включаются до заглавного рыночного оплодотворенного дохода	Сумма дохода (грн. коп.)	Сумма подотрабату (грн. коп.)			
			прямые (доходные) подотрабату доходы	до дохода	до дохода	до дохода
1	2	3	4	5	6	7
10	Зачисление сумм доходов, из включаются до заглавного рыночного оплодотворенного дохода, в текущий счет					
10.1	Доход, направленный (полученный, выданный) в форме заработной платы, иная эквивалентная та эквивалентная выплата, из заработной (полученной, выданной) выплата до учета предельного дохода (расхода)					
10.2	Доход, направленный (полученный, выданный) в форме вознаграждения та иная выплата выдана до учета предельного (предела) расхода					
10.3	Доход, направленный (полученный, выданный) в виде оплаты за работу до СГП, в которой заработная плата не включается до заработной (полученной, выданной) выплаты до учета предельного (предела) расхода на работу в эквивалент та эквивалент					
10.4	Доход, полученный в виде дивиденда, при этом дивиденды до учета предельного эквивалента (эквивалента), направленного (полученного, выданного) та дивиденды, из не включаются до (расхода) заглавного рыночного оплодотворенного дохода					
10.5	Доход из операций с производными (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6	Доход из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.1	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.2	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.3	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.4	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.5	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.6	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.7	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.8	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.9	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.10	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					
10.6.11	Доход, полученный из операций с ценными бумагами (объекты) объектами рыночного капитала (доходы, в т.ч.)					

Рисунок 2.3 -продовження фрагменту декларації ФОП на загальній системі

10.12	Частка сподвигованої ділянки, отриманий фінансові особі, не проводить жодної грошової діяльності (рядок 10.12)		X	X		
10.13	Інші доходи, з тому числі:					
10.13.1	у вигляді додаткового фінансування (спонсорський борг за кредитом, що отриманий на збільшення капіталу підприємства)					
10.14	Частка прибутку підприємств, які не платять утриманні без сплати податку		X	X		
10.15	Доходи, отримані у вигляді доходу від продажу або інші частини утриманні без сплати податку (наприклад, сплати на частини-приватних або зарплатних відрахувань до зарплатних частини доходу (спонсорського) без сплати податку (наприклад, при X, фінанс), які не є контролюючими компаніями та відносяться до пункту 13) 11.1.1 пункту 13) 11.1 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України		X	X		
Інші доходи, які не отримують жодного доходу, на яких платять						
Код рядка		II. ДОХОДИ, ЯКІ НЕ ВРАХОВУЮТЬСЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО РІЧНОГО СПОДВИГОВАННОГО ДОХОДУ				Сума доходів (у тис. грн.)
11	Доходи, які не враховуються до розрахунку загального річного сподвигованого доходу, з тому числі:					
11.1	Доходи, отримані від підприємств, які не платять податку (наприклад, при X, фінанс), які не є контролюючими компаніями та відносяться до пункту 13) 11.1.1 пункту 13) 11.1 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
11.2	Доходи від операцій з продажу (роботи) об'єктів нерухомості (наприклад, 11.2)					
11.3	Інші доходи, які не підлягають оподаткуванню					
Код рядка		III. ЗАГАЛЬНА СУМА РІЧНОГО ДОХОДУ				Сума доходів (у тис. грн.)
12	Загальна сума річних доходів (рядок 10 + рядок 11)					10000
Код рядка		IV. ПОДАТОК ДОДАТКОВОГО ДОХОДУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ І ВІСЬОКОВОГО ЗВОДУ				Сума (у тис. грн.)
13	Загальна сума податку на доходи фізичних осіб (рядок 12 + рядок 14)					10000
14	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 13 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
15	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 14 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
16	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 15 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
17	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 16 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
18	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 17 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
19	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 18 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
20	Розрахунок і віднесення до податку на доходи фізичних осіб					X
20.1	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 13 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					10000
20.2	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 14 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
20.3	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 15 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
20.4	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 16 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
20.5	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 17 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
21	Розрахунок і віднесення до податку на доходи фізичних осіб					X
21.1	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 13 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					10000
21.2	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 14 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
21.3	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 15 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
21.4	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 16 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
21.5	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 17 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					
22	Сума податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню згідно з пунктом 18 статті 172 розділу IV Податкового кодексу України					

Не сплачував
ЄСВ у 2024

Декларація платника єдиного податку.

Цю декларацію подають ФОП, які протягом року працювали на спрощеній системі. Платники єдиного податку групи 3 звітують щокварталу (п. 296.3, п.п. 49.18.2 ПКУ). А платники єдиного податку груп 1 та 2 — у загальному випадку раз на рік (п. 296.2, п.п. 49.18.6 ПКУ). Тому річну декларацію платникам єдиного податку за 2024 рік треба подати:

- у групі 3 — не пізніше 10.02.2025;

- у групі 1 чи 2 — не пізніше 03.03.2025. Але спрощенцям груп 1 та 2 треба бути уважними, щоб не втрапити в халепу. Бо звітувати у строк не пізніше 03.03.2025 вони мають право, тільки якщо залишаються у своїй групі спрощенки і надалі, тобто у 2025 році. Якщо ж із 01.01.2025 вони переходять на загальну систему або в старшу групу спрощенки (не важливо, це рішення добровільне чи вимушене через порушення правил перебування у своїй групі), вони зобов'язані подати

Рисунок 2.4 – Фрагмент декларації ФОП спрощеної системи оподаткування

50

Роз'яснювальні матеріали

Бланк декларації для
єдиноподатника групи 1 або 2

Заступник Голови
Державного агентства України
з питань податкової служби
Державна податкова інспекція
Харківської області

Харківська податкова інспекція
Харківська область, Харківський район, м. Харків, Салтівський р-н, вул. Ткачово-Вікторівська, буд. 98, каб. 2

1	Податкова декларація платника єдиного податку - фізичної особи - підприємця					2а	☒	Із
2						2б		Із
3						3а		Із
4						4а		Із

2

Податковий (звітний) період

1 квартал

2 квартал

3 квартал

4 квартал

☒

Із

2024 рік

3

Податковий (звітний) період, який уключається

1 квартал

2 квартал

3 квартал

4 квартал

☐

Із

2024 рік

4

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ

Харківська податкова інспекція, м. Харків, Салтівський р-н

5

Підпис

КРЕЩЕНКО ТЕТЬКА АНАСТАСІЙНА

Державний агент з питань податкової служби Харківської області

6

Податкова адреса

ХАРКІВ, 61000, ХАРКІВСЬКА ОБЛ., ХАРКІВСЬКИЙ РАЙОН, ХАРКІВСЬКА ТЕРИТ., МІСТО ХАРКІВ, САЛТІВСЬКИЙ Р-Н, ВУЛ. ТКАЧОВО-ВІКТОРІВСЬКА, БУД. 98, КАБ. 2

Податкова адреса (заповнюється платником податку)

Адреса електронної пошти

Телефон

+38(037)717-71-99

7

Регістраційний номер облікової картки платника податку або код за місцем проживання платника

9625041327

8

Спеціальні запитання

8.1

Платник податку, чи подає декларацію та звітний податковий (звітний) період, на який подається дана декларація (реєстрація декларації)?

☐

8.2

Платник податку, чи подає декларацію та звітний податковий (звітний) період, в межах звітного періоду, на який подає дану декларацию?

☐

9

Вказати кількість найманих працівників у звітний період (конт.)

0

10

Вказати призначення діяльності звітний період

код згідно з КВЕД

код згідно з КВЕД

11

102.7

код згідно спеціалізованої служби податку

12

В. ПОКАЗНИК ГОСПОДАРЬСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ЗА ПОСРЕДСТВОМ

12.1

1 квартал

2 квартал

3 квартал

4 квартал

12.2

2024 рік

12.3

2024 рік

12.4

2024 рік

12.5

2024 рік

12.6

2024 рік

12.7

2024 рік

12.8

2024 рік

12.9

2024 рік

12.10

2024 рік

12.11

2024 рік

12.12

2024 рік

12.13

2024 рік

12.14

2024 рік

12.15

2024 рік

12.16

2024 рік

12.17

2024 рік

12.18

2024 рік

12.19

2024 рік

12.20

2024 рік

12.21

2024 рік

12.22

2024 рік

12.23

2024 рік

12.24

2024 рік

12.25

2024 рік

12.26

2024 рік

12.27

2024 рік

12.28

2024 рік

12.29

2024 рік

12.30

2024 рік

12.31

2024 рік

12.32

2024 рік

12.33

2024 рік

12.34

2024 рік

12.35

2024 рік

12.36

2024 рік

12.37

2024 рік

12.38

2024 рік

12.39

2024 рік

12.40

2024 рік

12.41

2024 рік

12.42

2024 рік

12.43

2024 рік

12.44

2024 рік

12.45

2024 рік

12.46

2024 рік

12.47

2024 рік

12.48

2024 рік

12.49

2024 рік

12.50

2024 рік

12.51

2024 рік

12.52

2024 рік

12.53

2024 рік

12.54

2024 рік

12.55

2024 рік

12.56

2024 рік

12.57

2024 рік

12.58

2024 рік

12.59

2024 рік

12.60

2024 рік

12.61

2024 рік

12.62

2024 рік

12.63

2024 рік

12.64

2024 рік

12.65

2024 рік

12.66

2024 рік

12.67

2024 рік

12.68

2024 рік

12.69

2024 рік

12.70

2024 рік

12.71

2024 рік

12.72

2024 рік

12.73

2024 рік

12.74

2024 рік

12.75

2024 рік

12.76

2024 рік

12.77

2024 рік

12.78

2024 рік

12.79

2024 рік

12.80

2024 рік

12.81

2024 рік

12.82

2024 рік

12.83

2024 рік

12.84

2024 рік

12.85

2024 рік

12.86

2024 рік

12.87

2024 рік

12.88

2024 рік

12.89

2024 рік

12.90

2024 рік

12.91

2024 рік

12.92

2024 рік

12.93

2024 рік

12.94

2024 рік

12.95

2024 рік

12.96

2024 рік

12.97

2024 рік

12.98

2024 рік

12.99

2024 рік

13

В. ВИСЛОВЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗАВЯЗАНІСТЬ ВО ЄДИНОМУ ПОДАТКУ

13.1

1 квартал

2 квартал

3 квартал

4 квартал

13.2

2024 рік

13.3

2024 рік

13.4

2024 рік

13.5

2024 рік

13.6

2024 рік

13.7

2024 рік

13.8

2024 рік

13.9

2024 рік

13.10

2024 рік

13.11

2024 рік

13.12

2024 рік

13.13

2024 рік

13.14

2024 рік

13.15

202

Рисунок 2.6 – Фрагмент декларації ФОП 3 група

Р0103308 ← Бланк декларації для єдиноподатника групи 3

Заявляю про заповнення (затверд. контролюючим органом)

ЗАТВЕРДЖЕНО: наказ Міністерства фінансів України 24 лютого 2022 року № 504 (з редакції наказу Міністерства фінансів України від 15 грудня 2022 року № 436)

1	ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ ПЛАТНИКА ЄДИНОГО ПОДАТКУ - ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ - ПІДПРИЄМЦЯ, у якого податковий (звітний) період квартал ***	01	X	Затяга
		02		Затяга нова
		03		Уточнена
		04		Довірено*

2	Податковий (звітний) період	I квартал	півріччя	три квартали	X	рік	2024	року
	(виберіть показник)						(місяць)**	

< ... >

IV. ПОКАЗАННЯ І ОБ'ЄДНАЛЬНИХ ЦІФЕР НАСІДНИ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ - ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Назва показника	Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 3 %	05	
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 5 %	06	7000000,00
Обсяг доходу, що оподатковується за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 203.4 статті 203 глави 1 розділу 3	07	

Дозволений дохід

Заборонений дохід/переліміт

V. ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО ЄДИНОМУ ПОДАТКУ

Назва показника	Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Загальна сума доходу за звітний (податковий) період (сума значень рядків 05 + 06 + 07 + 08 + 09 + 10 + 11 + 12)	08	7000000,00
Сума податку за ставкою 15 % (рядок 02 + рядок 04 + рядок 07) X 15 %	09	
Сума податку за ставкою 3 % (рядок 05 X 3 %)	10	
Сума податку за ставкою 5 % (рядок 06 X 5 %)	11	350000,00
Нараховано всього за звітний (податковий) період (рядок 9 + рядок 10 + рядок 11)	12	350000,00
Нараховано за попередній звітний (податковий) період (значення рядка 12 попереднього звітного (податкового) періоду)	13	220000,00
Сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 12 - рядок 13)	14.1	130000,00
Позитивне значення різниці між сумою загального кінцевого податкового зобов'язання та загальною сумою сплати податків, зборів, платежів та витрат на окремі зменшення податку (рядок 14.1 - рядок 14.2)	14.2	
Загальна сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 14.1 + рядок 14.2) ⁵	14	130000,00

< ... >

VI. ВИЗНАЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ІЗ СПЛАТИ ЄДИНОГО ВЕСЬКУ ЗА ДАННИМИ ЗВІТНОГО (ПОДАТКОВОГО) ПЕРІОДУ

Назва показника	Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Сума єдиного внеску, яка підлягає сплаті на невідкладні рахунки, за даними звітного (податкового) періоду (рядок 14.1 цього графа 4 розділу 9 додатку 1)	21	

ЄСВ-звільнення за 2024 рік

Рисунок 2.7 -Зразок декларації ФОП, який працював на різних системах оподаткування

I квартал

II. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ПЕРШОЇ ГРУПИ				
Щомісячні авансові внески, грн				
I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	
908,40				
Назва показника			Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Обсяг доходу за звітний (податковий) період відповідно до статті 292 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (згідно з підпунктом 1 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України)			01	1000000,00
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁵			02	

Ліміт групи 2 = 5 921 400 грн

II – III квартали

III. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ДРУГОЇ ГРУПИ				
Щомісячні авансові внески, грн., коп.				
I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	
	4260,00	4260,00		
Назва показника			Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Обсяг доходу за звітний (податковий) період відповідно до статті 292 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (згідно з підпунктом 2 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України)			03	4921400,00
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁵			04	1200,00

IV квартал

IV. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТРЕТЬОЇ ГРУПИ			Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Назва показника				
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 3 %			05	
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 5 %			06	2000000,00
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁵			07	

Ліміт групи 3 =
= 8 285 700 грн

V. ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПО ЄДИНОМУ ПОДАТКУ			Код рядка	Обсяг (грн., коп.) ⁴
Назва показника				
Загальна сума доходу за звітний (податковий) період (сума значень рядків 01 + 02 + 03 + 04 + 05 + 06 + 07)			08	7922600,00
Сума податку за ставкою 15 % (рядок 02 + рядок 04 + рядок 07) X 15 %			09	180,00
Сума податку за ставкою 3 % (рядок 05 X 3 %)			10	
Сума податку за ставкою 5 % (рядок 06 X 5 %)			11	100000,00
Нараховано всього за звітний (податковий) період (рядок 9 + рядок 10 + рядок 11)			12	100180,00
Нараховано за попередній звітний (податковий) період (значення рядка 12 декларації попереднього звітного (податкового) періоду)			13	180,00
Сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 12 - рядок 13)			14.1	100000,00
Позитивне значення різниці між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок (рядок 04 колонки 3 розділу II додатку 2) ⁶			14.2	
Загальна сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 14.1 + рядок 14.2) ⁷			14	100000,00

3 Аудит у ФОП

3.1 Перевірка діяльності ФОП замість класичного аудиту

Проведення регулярних перевірок для ФОП не є обов'язковим. Закон вимагає щорічного проходження процедури від фінансових, акціонерних, інвестиційних підприємств. Так, наприклад, банки, публічні та страхові компанії, а також ті, що фінансуються фондами Євросоюзу або працюють з цінними паперами, мають обов'язок проходження перевірок. У випадку з ФОП аналіз бухгалтерської звітності зазвичай проводиться за ініціативою самого підприємця. Тобто, процедура є добровільною і закон не вимагає її здійснення.

Що перевірити ФОП до кінця року - ліміти, податки, аудит Е-кабінету

Кінець року для підприємця – це оптимальний час перевірити ліміти доходів, сплату податків та підготуватися до подання звітності. А правильний аудит Електронного кабінету допоможе уникнути штрафів, розбіжностей із податковою та спокійно відзвітувати.

Перш за все, ФОП-єдинникам потрібно перевірити річний ліміт доходів. Особливо це актуально для ФОП, які переходили з групи на групу або змінювали систему оподаткування протягом року. Якщо дохід наближається до граничного значення, є кілька законних способів не допустити переліміту.

По-перше, можна повернути надміру отримані кошти або тимчасово припинити діяльність. По-друге, варто розглянути відтермінування оплати. Можна домовитись із контрагентами, щоб вони сплатили за поставлений товар чи надані послуги вже у першому кварталі наступного року. Тому ФОП може продовжувати працювати й виконувати договори, але отримати оплату вже у наступному році – коли відлік ліміту доходу починається заново. Отже, припинення діяльності до кінця кварталу – не єдиний варіант. ФОП може поставити оплати «на паузу» або скористатися іншими гнучкими можливостями, передбаченими законодавством, не порушуючи правил перебування на єдиному податку. Якщо сума доходу вже перевищила дозволений ліміт, то доведеться перейти на вищу групу єдиного податку або загальну систему та сплатити з суми перевищення єдиний податок за ставкою 15%.

На наступному етапі необхідно провести аудит Електронного кабінету платника податків, адже саме він дозволяє вчасно виявити помилки та уникнути штрафів. В розділі Облікові дані платника обов'язково необхідно перевірити адресу податкової реєстрації – чи збігається вона з актуальними даними. Також звернути увагу, чи коректно зазначена податкова, особливо якщо ФОП змінював адресу протягом року. Якщо дані не актуальні, то необхідно подати форму 5ДР, щоб оновити інформацію. Перевіряти облікові дані необхідно регулярно, особливо статус платника єдиного податку та інформацію в Реєстрі платників. Особливу увагу приділяється КВЕДам і місцям провадження діяльності. Іноді зміни (наприклад,

анулювання статусу платника єдиного податку або розміщена ППР про обов'язок сплатити суму грошового зобов'язання можуть статися, і ФОП про це не дізнається, якщо не перевірятиме.

Наступний важливий крок – подання Запиту про отримані доходи. Це потрібно робити, щоб уникнути розбіжностей у звітності та забезпечити коректне формування показників у декларації. Цей документ знаходиться в розділі ЕК для громадян. Під час створення запиту потрібно обрати період, за який необхідно отримати інформацію. У відповідь ФОП отримує Відомості з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків. У цих відомостях містяться всі нараховані та виплачені вам доходи – як підприємцю та як звичайній фізичній особі, – а також суми утриманих і перерахованих податків. Головна увага – на доходи ФОП з ознакою доходу 157. Саме за цією ознакою контрагенти ФОП відображають у своїх Додатках 4ДФ суми, виплачені вам як підприємцю. Якщо у декларації ФОП зазначено більший дохід, ніж у Відомостях - це допустимо. Таке трапляється, коли контрагенти не показали виплату на користь ФОП у своїх 4ДФ або коли вашими клієнтами були фізичні особи, які не подають об'єднану звітність. Якщо ж ФОП задекларує менший дохід, ніж у Відомостях - то податкова надішле запит з вимогою пояснити причини розбіжностей. Контролюючі органи постійно звіряють дані 4ДФ із деклараціями ФОП. Також слід перевіряти, чи немає помилкових виплат, оскільки вони часто стають підставою для запиту від податкової.

Для ФОП, які використовують РРО або ПРРО, наступний важливий крок – це зіставлення даних РРО/ПРРО з Книгою обліку доходів та банківською випискою. В Електронному кабінеті платника податків у розділі «Дані РРО» можна за фіскальним номером касового апарату сформувати Excel-звіт за будь-який період. У звіті будуть загальна сума реалізації, окремо – готівка, окремо – безготівкові оплати через термінал. У банківських виписках звіряється сума реалізації з фактичними надходженнями на рахунок за датою доходу. Якщо оплата проходить через POS-термінал із фіскальним чеком, то датою отримання доходу є дата в чеку (з 2025 р.).

Такий контроль допоможе уникнути помилок у Книзі обліку доходів і декларації та зменшить ризик розбіжностей із податковою.

Перейдемо до розділу Стан розрахунків з бюджетом. Обов'язково необхідно переглянути:

1. наявність боргів по єдиному податку, ЄСВ, ПДФО, військовому збору;
2. наявність переплат;
3. коректність зарахування всіх платежів та дати оплати.

Якщо в ході проведення аудиту ФОП виявив, що податки сплачувались на неправильний рахунок, то ситуацію потрібно терміново виправляти. Для того, щоб перерахувати єдиний податок, військовий збір, ПДФО на правильний рахунок, потрібно подати Заяву за ідентифікатором форми F1302002, до якої прикріпити копії платіжок, завірених належним чином.

Якщо ФОП неправильно сплатив ЄСВ або хоче повернути на розрахунковий рахунок надміру сплачений ЄСВ, то потрібно подавати Заяву про повернення коштів з рахунків ЄСВ за формою, наведеною в додатку 1 до Наказу Мінфіну від 23.07.2021 №417 «Про затвердження Порядку зарахування у рахунок майбутніх платежів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування або повернення надміру та/або помилково сплачених коштів». Електронної форми Заяви немає в Електронному кабінеті, тому Заяву потрібно заповнити, підписати та разом із платіжками відправити в податкову через розділ «Листування з ДПС».

Якщо ФОП подавав заяву до податкової про звільнення від сплати єдиного податку та військового збору на період відпустки чи лікарняного, або користувався воєнними пільгами як ФОП із Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженого Наказом Мінрозвитку громад та територій від 28.02.2025 №376, то необхідно перевірити чи зняла податкова нарахування за ці періоди. Якщо нарахування залишилися – то можна подати до податкової лист із проханням їх анулювати. Якщо у період дії пільги ФОП сплачував єдиний податок та військовий збір, то такі суми не вважаються помилково або надміру сплаченими.

Вважається, що ФОП не скористався пільгою, а тому їх потрібно буде відобразити у декларації.

Останнє, що необхідно переглянути по документам за рік:

1. банківські виписки;
2. Z-звіти;
3. договори поворотної фінансової допомоги;
4. договори з контрагентами на предмет безнадійної заборгованості.

Додатково перевірити чи правильно був відображений дохід за договорами еквайрингу та валютними надходженнями.

3.2 Контроль та перевірки ФОП

Податкові перевірки – одна зі складових роботи будь-якого українського бізнесу. Через ДПС держава контролює правильність ведення обліку, звітування та сплати податків. Для ФОП передбачене проведення камеральних, фактичних, документальних (виїзних і невиїзних, планових і позапланових) перевірок податкової.

У підприємців взаємодія з контролюючими органами часто асоціюється зі стресом, ризиками й штрафами. Але на практиці більшість питань вирішуються спокійно і податкових перевірок можна не боятися, якщо вести бухгалтерський облік ФОП прозоро й правильно. Проте важливо не лише підтримувати порядок у бухгалтерії, а й розуміти, як саме має діяти податкова, які вимоги є законними, що підприємець має право вимагати і на що може посилаватися. Знання своїх прав, правильна організація документів і чіткі внутрішні процеси допомагають бізнесу проходити перевірки без зайвих нервів і фінансових втрат.

Перевірки податкової можуть бути різними – в залежності від виду законодавством визначено порядок їх проведення, повноваження інспекторів та інші важливі моменти. Всього існує три види податкових перевірок ФОП - камеральна,

фактична і документальна. Документальна може бути плановою і позаплановою, виїзною або невиїзною.

1. Камеральна перевірка платника податків -проводиться в приміщенні податкової на підставі поданої звітності та даних, що вже є у податкової. Спеціальне рішення керівника (направлення, наприклад) не потрібне. В процесі проведення камеральної перевірки аналізуються правильність заповнення декларацій, повнота та своєчасність подання звітів, сплата податків.

Камеральна перевірка не потребує повідомлення чи участі платника – тобто, ФОП зазвичай не знають про проведення таких заходів. І дізнатися можуть лише в разі виявлення порушень. Якщо все добре, платника не повідомляють, якщо виявлені розбіжності – він отримує акт з результатами податкової перевірки, який повинен підписати. Потім складається податкове повідомлення-рішення, де детально вказуються порушення, показані розрахунки та визначено, що має зробити платник податків (сплатити штраф, пеню, наприклад). Якщо ФОП не згоден з рішенням, можна здійснити оскарження ППР – в адміністративному чи судовому порядку.

2. Фактична податкова перевірка

Така перевірка ФОП податковою проводиться щодо операцій на місці ведення діяльності: розрахункові операції, касова дисципліна, наявність ліцензій, оформлення працівників, дотримання правил готівкових розрахунків. Може здійснюватися без попередження, але лише за визначених законодавством підстав. Перевіряти приходять два інспектори, можуть зробити контрольну закупівлю – щоб визначити, чи надає ФОП (або продавець, наприклад) фіскальний чек, чи використовує РРО/ПРРО. Потім показують направлення та наказ на перевірку, свої посвідчення, можуть запросити документи для перевірки оформлення працівників та інші.

Після завершення фактичної перевірки інспектори складають акт на місці в двох примірниках, дають на підпис підприємцю. Якщо підприємець не згоден з викладеним в акті – він може зазначити це і викласти свої аргументи, подати

заперечення. Також потім можна оскаржити ППР, надіслане за результатами перевірки, в адміністративному, судовому порядку.

3. Документальні планові та позапланові перевірки податкової

Документальна перевірка податкової може бути плановою, позаплановою, виїзною чи невиїзною. Проводиться на підставі документів підприємця: первинних, бухгалтерських, кадрових, податкових. Планова перевірка ФОП здійснюється згідно з річним оприлюдненим графіком, позапланова – лише за визначених законодавством підстав (розбіжності, запити, зміни, скарги тощо).

Перед початком планової перевірки підприємця повинні повідомити за 10 днів, безпосередньо до проведення інспектори зобов'язані пред'явити направлення та посвідчення. Документальна позапланова перевірка податкової проводиться лише за підстав, прямо визначених законодавством, і не може призначатися «за бажанням» податкової. Це стосується як виїзного, так і невиїзного формату - різниця лише в місці проведення.

Серед найпоширеніших підстав призначення позапланової документальної перевірки:

- розбіжності в поданій звітності або даних, що є у податкової;
- неподання пояснень або документів на офіційний запит;
- скарга контрагента щодо господарської операції;
- зміна даних про підприємця (наприклад, місцезнаходження чи керівника); припинення або зняття з обліку;
- рішення суду чи вищого контролюючого органу.

Підприємець має знати про документальну позапланову перевірку податкової наступне:

- податкова зобов'язана надати підставу призначення перевірки у письмовому вигляді;
- без направлення та посвідчень інспекторів допуск не є обов'язковим;
- предмет, строки та період перевірки мають бути чітко визначені;
- результати оформлюються актом, який можна оскаржити.
- Невиїзні та виїзні документальні перевірки

Документальна невиїзна перевірка проводиться у приміщенні податкового органу на підставі поданої звітності та документів, які контролюючий орган отримав офіційними каналами. Платника можуть запитати про додаткові матеріали, але без візиту інспекторів.

Документальна виїзна перевірка проводиться за місцем ведення діяльності, зберігання документів або за адресою, зазначеною як місцезнаходження. Інспектори мають пред'явити направлення, наказ та посвідчення, і лише після цього їх допускають до перевірки.

Документальна виїзна податкова перевірка охоплює первинні документи, облік, розрахунки, договори, кадровий облік;

- може бути плановою або позаплановою;
- строк і предмет перевірки мають бути визначені в направленні;
- підприємець може фіксувати процес (наприклад, відеозйомкою) та вимагати копію акту.

Основні принципи проведення перевірок досить прості. В більшості випадків податкова повинна мати законну підставу та визначений предмет перевірки – крім камеральної, яка проводиться без розпоряджень чи направлень.

До проведення виїзної документальної перевірки податковою інспектори допускаються лише після пред'явлення направлення, наказу та службових посвідчень. Строки проведення та період, що охоплюється, встановлюються нормативно і зазначаються у документах.

Сам процес виглядає наступним чином:

1. Призначення перевірки – податкова оформляє рішення та документи на її проведення (крім камеральної).
2. Якщо податкова перевірка ТОВ чи ФОП проводиться на місці ведення діяльності, підприємець перевіряє повноваження та має право відмовити у доступі без належних підстав і документів.
3. Проведення перевірки – аналізуються звіти, первинні документи, господарські операції, розрахунки, залежно від виду контролю.

4. Оформлення результатів – складається акт (якщо виявлені порушення) або довідка (в разі, коли порушень виявлено не було), що передається платнику.

5. Заперечення та оскарження – підприємець може подати свої пояснення до акту, документи, оскаржити ППР в податковій або звернутися до суду.

Після завершення перевірки фізичної особи підприємця має бути видано на підпис акт, де детально вказані всі виявлені порушення. Якщо порушень немає – видається довідка чи не видається нічого (якщо перевірка камеральна, наприклад). Підприємець чи уповноважена особа має уважно прочитати акт, якщо погоджується зі всім викладеним – підписати.

Якщо з актом перевірки підприємець не згоден – треба внести заперечення. Також заперечення на акт перевірки можна направити пізніше – впродовж 10 днів після отримання акту. Подати заперечення можна через меню «Листування з ДПС» електронного кабінету, особисто в податкову чи направити поштою.

Протягом 15 днів з підписання акту платнику податків має прийти ППР – податкове повідомлення-рішення, де викладено всі обставини виявлених порушень і санкції, які накладаються. ППР також можна оскаржити – поданням скарги в вищий орган чи позову до суду.

4. Шляхи вдосконалення оподаткування ФОП на прикладі Польщі та диференціювання ставок

4.1 Огляд польської моделі оподаткування ФОП

В Польщі, на відміну від України, дозволяється вести підприємницьку діяльність без реєстрації підприємства. Така форма роботи називається «Niezarejestrowana działalność gospodarcza».

Без реєстрації ФОПу підприємець має право надавати:

- ІТ-послуги в онлайн-форматі, наприклад, на фрілансі;
- в офлайн-форматі послуги, що надаються нерегулярно, наприклад,

перукарські, ремонтні, будівельні тощо.

Головною умовою до діяльності є те, що вона не повинна вимагати ліцензії. Варто зазначити, що в Польщі таких видів діяльності досить велика кількість і практично все, що не стосується роботи, пов'язаної з життям та здоров'ям інших людей, ліцензювання не потребує.

Якщо особа веде незареєстровану підприємницьку діяльність в Польщі, вона повинна подавати річний звіт «PIT-36». Цей формат діяльності є цілком легальним і не передбачає сплати ЄСВ, що в Польщі називається ZUS.

Також надання послуг в рамках незареєстрованої підприємницької діяльності не вимагає використання касових апаратів. Облік доходів може вестися в довільній формі в паперовому вигляді чи в Excel-таблиці. Вимог до форми документу, що підтверджує надання послуги клієнту, також немає.

Важливою умовою надання послуг без реєстрації підприємства є те, що дохід в такому випадку не має бути вищим 75% від мінімальної заробітної плати, що в 2025 році складає 3499,50 злотих.

Не можуть здійснювати незареєстровану підприємницьку діяльність засновники юридичних осіб або ті, хто протягом останніх 60 місяців працював як ФОП

4.2 ФОП в Польщі і в Україні: основні відмінності

Звична нам форма підприємницької діяльності ФОП в Польщі називається «Jednoosobowa działalność gospodarcza», JDG, що перекладається як одноособова діяльність господарча (ОДГ). Всі особи, які мають дохід від підприємницької діяльності вищий, ніж 75% від мінімальної заробітної плати в Польщі, мають обов'язково реєструватися як JDG. Отримати даний статус та займатися підприємництвом можуть не лише поляки, а й іноземці, що проживають на території Польщі.

Для реєстрації JDG потрібно надати:

- паспорт;
- PESEL (податковий номер);
- документ, який підтверджує дозвіл на проживання особи в Польщі (в тому числі, гуманітарна підтримка чи тимчасовий захист).

На відміну від Польщі, українське законодавство не вимагає від іноземців дозволу на проживання при реєстрації підприємницької діяльності. Для цього достатньо паспорта та податкового номеру. Вказувати місце реєстрації проживання потреби немає, варто буде зазначити де ФОП буде надавати послуги. Якщо ж підприємець буде надавати послуги за різними адресами, наприклад за місцем проживання замовників, то при поданні документів на реєстрацію польського ФОП потрібно буде вказати, що конкретне місце діяльності відсутнє.

Українські ФОПи в таких випадках вказують «діяльність на всій території України». Крім цього, при реєстрації підприємства потрібно вказати види діяльності, якими буде займатися ОДГ, тобто відмітити КВЕД, що в Польщі називаються PKD. Саме від виду діяльності, тобто обраного PKD, буде залежати система оподаткування, яка буде застосовуватися до підприємця.

Процедуру реєстрації польського ФОП можна здійснити 3 способами:

1. Замовити послугу в одній із юридичних компаній.
2. Відвідати центр реєстрації інформації щодо підприємницької діяльності і самостійно подати заявку на реєстрацію.
3. Подати онлайн-заявку на сервісі ePUAP (аналог «Дія») на реєстрацію JDG.

Процес реєстрації в Польщі триває до 10 днів.

Видача якихось документів, які підтверджують реєстрацію польського ФОП, не передбачена. Проте інформація вноситься в реєстр підприємців на ресурсі biznes.gov.pl. Саме на цьому сайті по ПІБ чи по номеру PESEL знайти інформацію по зареєстрованому підприємцю і при необхідності роздрукувати її.

Також важливо, що в Польщі реєстрація JDG та внесення змін до відомостей про підприємство є безкоштовною та не передбачає ніяких адміністративних зборів. В Україні реєстрація ФОП є також безкоштовною, а от за внесення змін, що стосуються ПІБ підприємця чи адреси реєстрації потрібно буде сплатити збір 240,00

грн. Після отримання статусу JDG підприємець має право відкрити рахунок в банку - Konto.

4.3 Системи оподаткування в Польщі

Податкова система Польщі передбачає 3 форми оподаткування:

1. Прогресивний податок - залежить від річного обороту.
2. Лінійний податок – фіксований, не залежить від обороту.
3. Спрощена система – Ruchalt – розмір податку залежить від PKD.

Таблиця 4.3.- Види та ставки податків

Прогресивна система оподаткування	Лінійна система оподаткування	Спрощена система (Ruchailt)
17% податок при річному обороті до 120 тисяч злотих	19% податку на всі доходи, не залежно від обороту	Від 2% до 17% залежно від PKD (виду діяльності)
		Наприклад 2% від вирощеної продукції
32% податок при річному обороті понад 120 тисяч злотих		Наприклад 5,5% для будівельних робіт
		Наприклад 14% на послуги лікарів
+9% внесок на охорону здоров'я та ZUS	+4,9% внесок на охорону здоров'я та ZUS	+ внесок на охорону здоров'я та ZUS

Таким чином, незалежно від системи оподаткування, JDG має сплачувати наступні податки:

1. Податок на дохід.
2. ZUS (аналог українського ЄСВ).
3. Внесок на охорону здоров'я.

ZUS сплачують абсолютні всі підприємці як за себе, так і за найманих працівників, якщо такі є в наявності. Розмір даного податку залежить від виду діяльності підприємця, на відміну від ЄСВ в Україні, який не має прив'язки до КВЕД. ZUS в Польщі значно вищий, ніж ЄСВ в Україні. Середній розмір ZUS, який платить польський ФОП, це 1300 злотих, що приблизно 280 доларів. При цьому максимальний розмір ZUS для деяких видів діяльності становить 1500 злотих. Український ЄСВ становить близько 40 доларів, сплата яких на час дії воєнного стану є не обов'язковою.

Але попри такий досить високий для українського підприємця розмір соціального

внеску, Польща з метою стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу для щойно зареєстрованих JDG надає пільги.

- Наприклад, вони звільняються від обов'язку сплачувати ZUS протягом перших 6 місяців після реєстрації. Протягом наступних 2 років ОДГ мають право платити лише 1/3 суму ZUS.
- Крім того, в Польщі кожний JDG, якщо він не має найманих працівників, має право призупинити свою підприємницьку діяльність терміном від 30 днів, і на цей час не сплачувати ZUS.

Польське податкове законодавство не передбачає лімітів на доходи підприємця, а також лімітів на кількість найманих працівників.

Проте якщо оборот JDG становить понад 200 000 злотих в рік, він зобов'язаний стати платником ПДВ, розмір якого також залежить від видів товарів чи послуг, які продає/надає ФОП. Цей податок можна буде компенсувати.

Систему оподаткування в Польщі можна змінити лише раз на рік.

Всі податки підприємець має сплачувати самостійно на спеціальні рахунки.

Ставки податку залежать від виду діяльності, яку здійснює підприємець і становлять від 2% до 17%. Нижче представлено інформацію про ставки, які застосовують до деяких видів доходу, з якими можуть мати справу релоканти.

Таблиця 4.1 – Ставки податку для ФОП в Польщі

Ставка податку	Вид доходу
17%	Доходи, одержані: а) лікарями, стоматологами, ветеринарами, зубними техніками; б) медиками, акушерками, медсестрами; в) перекладачами, вчителями, що надають послуги на погодинній основі. Також цю ставку застосовують до доходів у сфері так званих вільних професій (адвокати, податкові радники, інвестиційні радники, бухгалтери тощо).
15%	Доходи: а) за послуги паркування, рекламні послуги, послуги з вивчення ринку та громадської думки; б) посередників в оптовій торгівлі; в) від оптової торгівлі легковими автомобілями, їхніми частинами та приладдям, а також мотоциклами, їхніми запчастинами й аксесуарами.
14%	Доходи: а) від продажу послуг у сфері охорони здоров'я; б) від постачання архітектурно-інженерних послуг, послуг із технічного дослідження та аналізу, послуг у сфері спеціалізованого проектування.
12%	Дохід від послуг, пов'язаних із виданням: а) пакетів комп'ютерних ігор, за винятком надання доступу до комп'ютерних ігор онлайн;

Ставка податку	Вид доходу
	б) пакетів системного програмного забезпечення, пакетів прикладного програмного забезпечення; в) комп'ютерного програмного забезпечення, яке завантажують з Інтернету, за винятком надання доступу до програмного забезпечення онлайн. Дохід від послуг консультування у сфері: а) комп'ютерного обладнання, у сфері програмування; б) інсталяції програмного забезпечення. Дохід від послуг пов'язаних з управлінням мережевими та ІТ-системами.
8,5% (до суми доходу до 100 000 злотих) і 12% (до суми доходу понад 100 000 злотих):	Доходи від: а) надання в оренди власного або орендованого нерухомого майна; б) надання послуг у сфері науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; в) надання в оренду (без водія) легкових автомобілів та мікроавтобусів, мотоциклів та інших механічних транспортних засобів; г) надання прав на об'єкти інтелектуальної власності та аналогічні продукти, за винятком об'єктів, захищених авторським правом.
8,5%	Доходи від: а) постачання послуг (крім тих, що підлягають оподаткуванню за іншими ставками); б) надання послуг у сфері громадського

Ставка податку	Вид доходу
	харчування в частині реалізації напоїв із вмістом алкоголю понад 1,5%; в) виготовлення предметів (виробів) з матеріалу, наданого замовником.
5,5%	Доходи від: а) виробничої діяльності; б) будівельних робіт; в) перевезення вантажів транспортними засобами вантажопідйомністю понад 2 тонни.
3%	Доходи, одержані у зв'язку з: а) діяльністю у сфері громадського харчування, крім доходів від продажу напоїв із вмістом алкоголю понад 1,5%; б) наданням послуг у сфері торгівлі, крім тих, що оподатковують за ставками 10% та 15%; в) постачанням послуг, пов'язаних із тваринництвом (крім ветеринарних послуг).
2%	Доходи від реалізації продукції рослинного і тваринного походження власного вирощування або розведення, переробленої непромисловим способом.

4.4 Пропозиції щодо запровадження двогрупової системи оподаткування

З метою підвищення ефективності податкового регулювання малого підприємництва в Україні пропонується здійснити структурне спрощення спрощеної системи оподаткування шляхом скорочення кількості груп фізичних осіб – підприємців до двох. Такий підхід дозволить усунути надмірну фрагментацію податкових режимів та створити більш зрозумілу й логічну модель оподаткування.

Запропонована концепція передбачає поділ ФОП за економічною сутністю їх діяльності, а не за формальними лімітами доходу.

Перша група – ФОП, які надають послуги або здійснюють торгівлю (польська модель)

До першої групи пропонується віднести фізичних осіб – підприємців, які:

- надають послуги (побутові, професійні, цифрові, консультаційні тощо);
- здійснюють продаж товарів у роздрібній або оптовій формі;
- поєднують надання послуг і торгівлю.

Для цієї групи доцільно запровадити адаптовану польську модель оподаткування, що базується на принципі вибору найбільш економічно доцільного режиму для підприємця.

Основні елементи польської моделі, запропоновані до впровадження

ФОП першої групи отримують право щорічного вибору одного з таких режимів оподаткування:

1. Податок з чистого доходу
Об'єктом оподаткування є фінансовий результат (дохід мінус документально підтверджені витрати). Такий підхід є справедливим для підприємців з високими витратами та стимулює легалізацію господарських операцій.
2. Лінійний податок на дохід
Запроваджується єдина ставка податку, незалежна від розміру доходу, що забезпечує прогнозованість податкового навантаження та сприяє масштабуванню бізнесу.

3. Фіксований податок з обороту (аналог ryczałt)

Оподаткування здійснюється з валового доходу за пониженими ставками без урахування витрат. Цей режим є простим в адмініструванні та доцільним для ФОП із незначними витратами.

Переваги впровадження польської моделі для першої групи ФОП

Запровадження польської моделі оподаткування дозволить:

- адаптувати податкове навантаження до реальної рентабельності бізнесу;
- зменшити стимули до детінізації доходів;
- підвищити фінансову грамотність підприємців;
- забезпечити відповідність податкової системи європейським стандартам.

Друга група – ФОП-сільськогосподарські товаровиробники

Для ФОП, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, пропонується зберегти окрему групу оподаткування з урахуванням галузевої специфіки. До неї належать підприємці, які:

- займаються виробництвом сільськогосподарської продукції;
- здійснюють первинну переробку власної продукції;
- реалізують продукцію власного виробництва.

Оподаткування цієї групи доцільно здійснювати за спеціальним режимом, що враховує площу сільськогосподарських угідь або нормативну грошову оцінку землі, а також сезонний характер доходів.

Очікувані результати впровадження запропонованої моделі

Запровадження двогрупової системи оподаткування ФОП із використанням польської моделі для підприємців, які надають послуги або продають товари, сприятиме:

- спрощенню податкової системи;
- підвищенню прозорості підприємницької діяльності;
- гармонізації податкового законодавства України з практиками ЄС;

- стимулюванню розвитку малого та середнього бізнесу.

5. Висновки

Запропонована модель передбачає збереження лише двох груп оподаткування ФОП: універсальної групи для сфери послуг і торгівлі з адаптацією польської моделі та окремої групи для ФОП-сільгоспвиробників. Такий підхід дозволяє поєднати простоту спрощеної системи з гнучкістю та справедливістю європейських податкових механізмів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Орлова В.М., Васильєва О.А., Коровніков Б.Ю. Облікова політика залізничного транспорту : методичні підходи до обліку та оцінки активів. Вісник економіки транспорту і промисловості 2025. № 92.
3. Житна, І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств: Вища школа. 2004. 346 с.
4. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в обліку: Навчальний посібник для вузів: 2006. 362 с.
5. Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Навчальний посібник для вузів. Вип. «Рута»: 2006. 832 с.
6. . В. Клец, Д. Винокуров, Т. Войтенко, С. Томашпольський, Д. Костюк, С. Децюра, Н. Ворона, І. Хмелевський, О. Павленко, Л. Ушакова, М. Казанова, Н. Амброзяк, Л. Солошенко, О. Марченко, М. Вишневський, Н. Адамович Сучасний податковий гайд для ФОП: 2025 р. 625 стр.
7. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку: 2001. 266 с.
8. Грабова Р. Є. Енциклопедія бухгалтерського обліку. *Галицькі контракти*. 2004. 832 с.
9. Жадько, К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навчальний посібник, центр учбової літератури: 2008. 112 с.
10. Загородній, А.Г. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики: Навчальний посібник. Товариство "Знання", КОО: 2004. 377 с.
11. Кім, С. Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навчальний посібник. Центр навчальної літератури: 2004. 440 с.
12. Косміна, Р. М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Вища школа: 2008. 255 с.
13. Кужельний, М.В. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник КНЕУ: 2011. 334 с.
14. Лень, В.С. Бухгалтерський облік в галузях економіки: навчальний посібник.

Знання-Прес: 2005. 492 с.

15. Лишиленко, О.В. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Центр навчальної літератури: 2003. 215 с.

16. Пархоменко, В.М. Бухгалтерський облік в Україні: нормативи, коментарі. Луганськ: Промдрук ДСД Лугань, 2004. 265 с

17. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003р. № 601 із змінами та доповненнями.

18. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III із змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>

19. Про оплату праці: Закон України від 10.07.03 р. № 1086-IV із змінами і доповненнями: URL: <http://www.rada.gov.ua>

20. Сук, Л. К. Бухгалтерський облік: навчальний посібник: Знання. 2008. 507 с.

21. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22.05.2003 р. №889-IV із змінами і доповненнями URL: <http://www.rada.gov.ua>

22. Чеснакова, Л. С. Бухгалтерський облік: навчальний посібник КНТЕУ. 2009. 397 с.

23. Швець, В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Знання. 2006. 444 с.

24. Хомяк Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб. 7-ме вид., доп. і перероб, Львів: «Інтелект-захід». 2008. 1224с.

25. Сопко, В. В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Тернопіль. Астон. 2009. 496с.

26. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. 8-те вид. перероб. і доп. Житомир. ПП «Рута» 2009. 912с.

27. Швець, В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 2-ге вид. перероб. і доп рероб. і доп. Знання. 2006. 525 с.

АКТ

перевірки кваліфікаційної роботи магістра на наявність ознак академічного плагіату.

Відповідно до даних сервісу Strikeplagiarism кваліфікаційна робота *«Особливості діяльності , оподаткування ФОП в Україні на прикладі працюючих підприємців та шляхи удосконалення обліку , глобалізація в сучасних умовах»*, автора: Васильєвої О. А. містить 26,47 % обсяг знайдених подібностей. Ознаки академічного плагіату – відсутні.

Перевірку виконала доцент кафедри Фінанси, облік і аудит Вікторія Орлова

19.12.2025 р.